

Emancipatie van seksuele minderheden en seksueel burgerschap in Mexico-Stad

Overheidsbeleid en maatschappelijke acceptatie

Gaëlle Jonkers

(1147803)

Bachelorscriptie Latijns-Amerikastudies

Scriptiebegeleider: Dr. P.A. Isla Monsalve

Aantal woorden: 14.107

Faculteit der Geesteswetenschappen

Universiteit Leiden, juni 2014

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Hoofdstuk 1.....	5
Homoseksualiteit en discriminatie in theoretisch perspectief.....	5
1.1 Van seksuele emancipatie tot seksueel burgerschap.....	5
1.2 Seksuele minderheden door de geschiedenis van Mexico heen.....	7
1.2.1 Seksuele minderheden in inheems Mexico.....	7
1.2.2 Koloniaal Mexico.....	13
1.2.3 Onafhankelijk Mexico.....	15
1.2.4 Invloed van machismo.....	19
Hoofdstuk 2.....	21
Statistiek en context van Mexico en Mexico-stad.....	21
2.1 Statistiek.....	21
2.1.1 Geweld en discriminatie tegen seksuele minderheden.....	22
2.1.2 Publieke opinie.....	26
Hoofdstuk 3.....	29
Antwoord op de gestelde onderzoeksvragen.....	29
3.1 Inheemse bevolking.....	29
3.2 Invloed van cultuur en religie.....	31
3.3 Geweld en discriminatie.....	35
Conclusie.....	38
Literatuurlijst.....	42

Inleiding

Hedendaags wordt er steeds meer aandacht besteed aan homoseksualiteit en andere groeperingen die behoren tot de seksuele minderheden. Zo kwam er veel kritiek op de reactie van Rusland ten opzichte van homoseksuelen ten tijde van de Olympische Spelen afgelopen winter, maar zien we daarnaast ook meer en meer acceptatie in de maatschappij van veel landen binnen Europa. Zo werd het Eurovisie Songfestival gewonnen door travestiet Conchita Wurst uit Oostenrijk en werd er daarmee een belangrijk statement gemaakt, wordt het in steeds meer landen legaal om te trouwen met iemand van hetzelfde geslacht en komt er meer en meer aandacht voor de rechten van de seksuele minderheden.

Latijns-Amerika staat bekend als machistische regio. Vanuit dat oogpunt is het interessant om te kijken hoe men in deze landen omgaat met seksuele minderheden en de acceptatie daarvan. De focus wordt gelegd op Mexico, met Mexico-Stad als belangrijkste uitgangspunt.

Het land Mexico is gekozen door de vele contradicties die het heeft, die dit land zo interessant en uniek maken. De Mexicaanse cultuur bestaat uit een mix van Spaanse, Noord-Amerikaanse en inheemse invloeden en is erg machistisch ingesteld, maar toch is gebleken dat er in sommige inheemse culturen een hoog tolerantieniveau heerst. Het is een land dat trots is op zijn geschiedenis en zijn tradities, maar ook een land dat snelle veranderingen ondergaat door het integreren in de globale economie. De combinatie immigranten versus inheemse bevolking, machismo en religie versus tolerantie maakt het land uitermate interessant om onderzoek te verrichten van deze aard.

Deze scriptie bestaat uit drie hoofdstukken naast de inleiding en de conclusie. Het eerste hoofdstuk gaat over het theoretisch kader, waarin de achtergrondinformatie en de geschiedenis worden uitgelegd, en worden verscheidene concepten uitgelegd die van belang zijn voor het onderzoek. Het tweede hoofdstuk zal dieper ingaan op de context van Mexico door het gebruik van statistieken en cijfers. In het derde en laatste hoofdstuk zal het gaan over de onderzoeksvragen en hypothesen. In het hoofdstuk conclusies zullen alle ondervindingen samenkomen.

Om een degelijk onderzoek te starten zijn er juiste vragen en hypothesen nodig. De centrale vraag in deze scriptie luidt als volgt: *‘Welke ontwikkelingen zijn er in verloop van de tijd geweest vanaf de jaren ‘90 betreffende emancipatie van seksuele minderheden in Mexico-Stad op het gebied van overheidsbeleid en maatschappelijke acceptatie en welke factoren hadden hier een grote invloed op?’*

Om tot een antwoord te komen worden de verschillende factoren gedefinieerd. Eerst is het van belang om te kijken wat de definitie is van de verschillende concepten, zoals seksuele emancipatie, seksuele minderheden en seksueel burgerschap. Daarna wordt er gekeken of de inheemse bevolking en de koloniale tijd van Mexico veel invloed hebben gehad op het land en of die invloed nog steeds in het huidige Mexico heerst. Een andere factor waarnaar wordt gekeken is religie. Om een goede vergelijking te kunnen maken tussen het heden en verleden is het van belang dat er ook naar cijfers van het heden gekeken wordt, dus naar geweldsdelicten, discriminatie en de publieke opinie in Mexico en Mexico-Stad, en naar wat de overheid vandaag de dag doet qua wetten en beleid in het belang voor seksuele minderheden.

De scriptie zal dus gaan over de ontwikkelingen die er geweest zijn in de laatste 20 jaar op het gebied van acceptatie van seksuele minderheden, waarbij gekeken wordt naar welke ontwikkelingen er zijn geweest, welke wetgevingen veranderd zijn, maar waarbij ook wordt gekeken naar de publieke opinie en homogereleerd geweld. Daarnaast wordt er naar factoren gekeken uit het verleden die invloed zouden kunnen hebben op de kijk op homoseksualiteit in deze tijd. De factoren uit het verleden, die een rol spelen, zullen de inheemse culturen en de kolonisatieperiode zijn.

De hypothese is dat er vanaf de jaren ‘90 een toename is van tolerantie tegenover seksuele minderheden doordat het internationale verkeer steeds meer invloed heeft op de politiek van Mexico waardoor er wetgevingen en een overheidsbeleid worden gevormd die tolerantie en acceptatie toejuicht en de situatie van seksuele minderheden verbetert. De factoren die van belang zijn voor deze acceptatie zijn het geloof, dat de laatste jaren minder aanwezig is, de cultuur en het machismo, welke een kleinere rol krijgen. De familie is van grotere invloed op acceptatie. Verder zal dit blijken uit positieve cijfers wat betreft de vermindering van geweld en discriminatie en een positieve publieke opinie wat betreft tolerantie voor homohuwelijken. Ten slotte zullen factoren uit het verleden ook meespelen. Zo heeft de inheemse bevolking van Mexico een grote

invloed kunnen uitoefenen op de acceptatie van homoseksualiteit, maar heeft de komst van de Spanjaarden dit effect verminderd.

Deze scriptie heeft als focus Mexico-Stad, daarnaast wordt er ook gekeken naar de rest van Mexico. Voor de geschiedenis van de seksuele minderheden zal er uitgeweken worden naar andere werelddelen ter verduidelijking, maar het eindwerk zal uiteindelijk gericht zijn op Mexico.

De antwoorden op de onderzoeksvragen worden verkregen door literatuurstudie. Met behulp van eerdere onderzoeken zal een antwoord worden geformuleerd op de oorspronkelijke vraag over welke ontwikkelingen er vanaf de jaren '90 zijn geweest betreffende emancipatie van seksuele minderheden in Mexico-Stad op het gebied van overheidsbeleid en maatschappelijke acceptatie en welke factoren hier een grote invloed op hadden.

Hoofdstuk 1

Homoseksualiteit en discriminatie in theoretisch perspectief

In dit hoofdstuk worden het theoretisch kader en de planning van het onderzoek gegeven. De concepten van de planning zullen in de eerste paragraaf worden behandeld en in de paragrafen daarna wordt het theoretisch kader gegeven. Om antwoord te kunnen geven op de deelvragen en uiteindelijk ook de hoofdvraag is er literatuuronderzoek gedaan. Alle theorie die verzameld is en relevant is voor dit onderzoek zal hier behandeld worden.

De hypothese die wordt gegeven is dat de tolerantie is toegenomen vanaf de jaren '90 doordat het internationale verkeer grote invloed vormt op de politiek van Mexico en door de globalisering, waardoor verschillende wetten zijn ingesteld ten gunste van seksuele minderheden. Verder zijn er verschillende factoren van belang voor de acceptatie van vandaag de dag. Zo speelt het geloof een belangrijke rol, aangezien de invloed van de kerk afneemt en daarmee de tolerantie toeneemt. De positieve verandering ten opzichte van acceptatie zal verder blijken uit cijfers over geweld en discriminatie, de publieke opinie en het aantal homovriendelijke buurten in Mexico-Stad. Factoren uit het verleden zullen ook een grote rol spelen op het heden, inheemse culturen waren namelijk erg tolerant tegenover homoseksualiteit, maar door de komst van de Spanjaarden en het machismo is deze tolerantie minder geworden. Echter krabbelt men dus vanaf de jaren '90 weer op.

1.1 Van seksuele emancipatie tot seksueel burgerschap

Voor het onderzoek is een aantal concepten erg belangrijk, aangezien ze meerdere malen terug zullen keren in deze scriptie. Het eerst concept dat wordt uitgelegd is seksuele emancipatie. Emancipatie is het streven naar gelijke rechten en/of zelfstandigheid. Hierbij gaat het om groepen die lange periodes achtergesteld waren of een mindere plaats hadden in de maatschappij. Denk hierbij aan minder rechten en vrijheden. Seksuele emancipatie gaat over seksuele minderheden die streven naar gelijke rechten.

Tegenwoordig wordt seksuele emancipatie vaak verbonden met het onderwerp feminisme, maar het is dus veel breder.

Naast seksuele emancipatie is ook seksueel burgerschap erg belangrijk, maar om te weten wat seksueel burgerschap is, moet men eerst weten wat burgerschap zelf inhoudt. Burgerschap is de band tussen de burger en de staat op juridisch gebied waar rechten, plichten en bescherming aan zijn gebonden.

De term seksueel burgerschap is voor het eerst gebruikt in het jaar 1993 door David T. Evans (Hekma, 2014: 1). In eerste instantie lijkt het vreemd dat seksualiteit en burgerschap met elkaar zijn verbonden. Burgerschap is namelijk openbaar, terwijl seksualiteit een privézaak is. Toch is er met de komst van onder andere genderstudies en de *queer* theorie een breekpunt geweest wat betreft seksualiteit en privacy. Het is namelijk inderdaad zo dat men de relatie in privésferen consumeert, toch worden partners vaak gevonden op openbare plekken of in de media. Aangezien burgerschap rechten en bescherming biedt aan alle inwoners van de staat, houdt dit ook in dat seksuele minderheden van deze voorrechten gebruik mogen maken. Hiermee wordt seksualiteit in de publieke sfeer gebracht. Kortom is seksualiteit belangrijk voor de politiek, omdat het gekoppeld is aan allerlei rechten, zoals het recht op vrijheid van meningsuiting (Hekma, 2014: 1).

Seksuele emancipatie en seksueel burgerschap gelden voor seksuele minderheden. Met de laatstgenoemde worden mensen bedoeld die niet heteroseksueel noch cis gender zijn. Heteroseksualiteit houdt in dat men valt op iemand van het andere geslacht, een man-vrouwrelatie dus. Cis gender houdt in dat het geslacht dat je hebt overeenkomt met jouw eigen identiteit. Dus bijvoorbeeld een cis gender vrouw is een vrouw die zich ook vrouw voelt en zich met vrouwen identificeert. Wanneer dit niet het geval is spreekt men over genderdysphorie (VUmc, 2014). Hierbij is dat men zich een man voelt in een vrouwenlichaam, of vice versa. Wanneer dit gevoel heel sterk is spreekt men over transseksualiteit. Transseksuelen voelen zich daardoor vaak niet prettig in hun eigen lichaam en ondergaan soms geslachtsoperaties of gaan voor plastische chirurgie. Een andere groep is de transgenders. Transgender is een erg brede term die alles tussen cis genders en transseksuelen overkoepelt. Zo kan het zijn dat een man zich wel man voelt maar toch graag vrouwenkleding draagt (travestie) of een vrouw die zich mannelijk gedraagt. Deze mensen hebben dan wel vrede met de situatie en voelen niet de drang om geslachtsoperaties uit te laten voeren.

Vaak wordt de groep seksuele minderheden aangeduid met LGBT (Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender) of in het Nederlands LHBT (Lesbisch, Homo- en Biseksueel en Transgender). Tegenwoordig worden er vaak ook andere letters aan toegevoegd om nog specifiekere te zijn. LGBTQ staat bijvoorbeeld voor *Queer* of *Questioning*, slaande op mensen die zich nog niet hebben verdiept in hun eigen seksualiteit. Bij LGBTI staat de 'I' voor *interseksueel*, wat gaat over mensen die beiden geslachten hebben. Dit kan zowel fysiek als mentaal zijn. Met de letter A bij LGBTTA worden de asexuelen bedoeld, dit zijn mensen met een gebrek aan de behoefte aan seksuele handelingen. Een andere interpretatie van deze letter is voor 'Allies' wat staat voor mensen die zich verbonden voelen met al het bovenstaande. In de thesis zullen de seksuele minderheden aangeduid worden met LHBT om verwarring te voorkomen.

1.2 Seksuele minderheden door de geschiedenis van Mexico heen

Om de huidige situatie wat betreft LHBT-rechten in Mexico en Mexico-Stad te begrijpen is het belangrijk de geschiedenis van het land erbij te pakken. Zoals bekend, kwam Christoffel Columbus in 1492 aan in Latijns-Amerika, waar hij niet alleen was. Het land werd al bewoond door vele mensen die we nu inheems noemen. In Mexico was dit ook het geval. Aangezien Mexico een groot gebied omvat, waren er ook veel verschillende stammen en culturen met ieder hun eigen visies. In deze scriptie gaan we echter dieper in op de drie belangrijkste inheemse bevolkingen, namelijk de Azteken, de Maya's en de Zapoteken. De inheemse geschiedenis zou een belangrijke factor kunnen zijn die heeft bijgedragen aan de kijk op acceptatie van seksuele minderheden in het huidige Mexico.

1.2.1 Seksuele minderheden in inheems Mexico

De Azteken

De Azteken, of ook wel Mexica's genoemd, vormden een machtige bevolking in Mexico die in de 15de eeuw en het begin van de 16de eeuw heerste over wat nu Centraal- en Zuid-Mexico is. Waar de Azteken oorspronkelijk vandaan komen is niet duidelijk, naar alle waarschijnlijkheid was het een stam van jagers en verzamelaars in het noorden van Mexico voordat ze in Centraal-Mexico aankwamen. Het is mogelijk dat de migratie naar

het zuiden te maken heeft gehad met het uiteenvallen van de Tolteekse beschaving. De Azteken vestigden zich op eilandjes in het Texcocomeer en richtten in het jaar 1325 Tenochtitlán op de plek van de huidige hoofdstad, Mexico-Stad.

Tenochtitlán vormde bondgenootschappen met dichtbijgelegen staten en werd erg machtig in Centraal-Mexico. Door middel van handel en veroveringen regeerde de stad over 400 tot 500 kleine staten, daarnaast was de Azteekse staat een despotisme waarin het leger een dominante rol speelde, soldaten behoorden dan ook tot een van de hoogste klasse van de maatschappij, samen met de priesters.

In het jaar 1519 kwam er een einde aan de expansie van het rijk door de komst van Spaanse ontdekkingsreizigers. Montezuma II, die regeerde van het jaar 1502 tot het jaar 1520, werd gevangengenomen door Hernán Cortés en stierf in gevangenschap. Zijn opvolgers waren niet in staat de Spanjaarden te verdrijven en nadat de Spanjaarden Tenochtitlán veroverden in het jaar 1521, kwam het Azteekse rijk aan zijn einde (Encyclopædia Britannica, 2013).

De Mexica's hadden verschillende rituelen om hun goden te aanbidden, sommigen konden af en toe als erotisch worden opgevat, hoewel de Azteken zelf erg preuts waren in hun dagelijkse leven. Xochiquetzal is een van de goden die aanbeden werd en was de god van niet-reproductieve seksualiteit en liefde.

Xochiquetzal was zowel man als vrouw, haar mannelijke deel, Xochipilli genaamd, wordt soms ook beschreven als haar tweelingbroer. Beiden werden aanbeden als de godheid van homoseksualiteit bij mannen en mannelijke prostitutie. In de mythologie van de Azteken wordt beschreven dat er vier werelden waren voor de wereld waar zij in leefden en in een van die werelden streefde men naar een makkelijk, zwak leven vol sodomie, perversie en de aanbidding van Xochiquetzal. Daarnaast is er ook een woord in het Nahuatl, patlacheh, wat staat voor een vrouw die de rol van de man vervult en andere vrouwen penetreert. Echter heerste er een groot taboe op dit soort praktijken.

Hoewel de Azteken in het openbaar erg uitbundig waren wat betreft seksuele activiteiten en in privésferen erg preuts, verschilden de seksuele praktijken per gebied. Zo stond bijvoorbeeld het gebied van wat nu de staat Vera Cruz is bekend om sodomie, waar zowel jonge, mannelijke prostitués aan te pas kwamen als travestie. Volgens sommige bronnen kan men de kijk op homoseksualiteit van de Mexica's vergelijken met het Oud-Griekse model, waarin sodomie de status van de man bepaalde.

Homoseksualiteit werd dus onder bepaalde voorwaarden geaccepteerd bij de Azteken, maar daarbuiten werd er heel negatief op gereageerd. Echter wordt dit idee in andere onderzoeken erg tegengesproken. Zo is het volgens David F. Greenberg (1988), auteur van het boek *The Construction of Homosexuality*, heel goed mogelijk dat de erotische goden overgenomen waren van de Tolteken, waar de Azteken eerst een deel van uitmaakten en hebben zij zich op een andere manier ontwikkeld waardoor in de ogen van de Azteken zelf homoseksuele relaties slecht waren.

Zo waren er verschillende straffen op sodomie, afhankelijk van de rol die de persoon aannam. Bij degene die zich als een vrouw gedroeg werden bijvoorbeeld de ingewanden er van onderaf uitgehaald, werd hij vastgebonden aan een boomstam en werd hij begraven in as door jongens uit de stad. Vervolgens werd er nog wat hout opgelegd en stookte men het vuur, waardoor de persoon verbrandde. Degene die penetreerde werd gehuld in as vastgebonden aan een boomstam tot die stierf. Men kan hieraan zien dat de passieve rol een ergere straf krijgt dan de actieve rol, wat enigszins overeenkomsten toont met het Griekse model, waar de passieve rol werd afgekeurd en alleen door de zwakkeren werd geaccepteerd (Nesvig, 2001). Gepenetreerd worden stond gelijk aan het verliezen van mannelijke eer. Om deze reden werden volgens Richard Texler (1999), die het boek *Sex and the Conquest* schreef, sommige overwonnen vijanden bekeerd in seksslaven, omdat penetratie dus eer liet verliezen en het penetreren zelf gezien werd als overmacht.

De Azteekse wet was onbuigzaam wat betreft de doodstraf voor vrouwelijke en mannelijke homoseksualiteit en travestie. Om de wet in stand te houden in andere veroverde gebieden, werden er mensen aangenomen die dit soort praktijken in de gaten hielden en het controleerden. Echter was naleving in afgelegen gebieden nagenoeg onhaalbaar, aangezien men niet de capaciteiten bezat alles te administreren en ervoor te zorgen dat men zich overal aan de wetten hield. Daar was het gebied te uitgestrekt voor (Greenberg, 1988).

Meer richting het zuiden van Mexico leefde er een andere belangrijke bevolkingsgroep die een andere kijk hadden op homoseksualiteit, namelijk de Maya's.

De Maya's

De Maya's zijn een volk die nog steeds te vinden is in het zuiden van Mexico, in de staten Chiapas, Tabasco en Yucatán, maar ook in de zuidelijke landen Guatemala, Belize en Honduras. 'De Maya's' is eigenlijk een verzamelnaam voor een boel inheemse stammen met dezelfde culturele achtergrond en taal. Ze stammen af van de Oude Maya's, een volk dat zich 2500 jaar voor Christus begon te vestigen in Yucatán (Thompson, 1970). In de loop der eeuwen kon de cultuur zich ontwikkelen en het rijk zich uitbreiden tot een groot netwerk van stadstaten. Ze waren zeer ver ontwikkeld en bedreven in wiskunde, astronomie en architectuur. Ook hadden ze een eigen schrift. Na de 9de eeuw na Christus begon het rijk in verval te raken. Als oorzaken worden oorlog, hongersnoden en extreme droogte genoemd. Toch bleven enkele steden welvarend tot de Spanjaarden rond 1520 begonnen met het veroveren van de Mayasteden.

De Maya's waren zeer tolerant ten opzichte van homoseksualiteit. Walter Williams (1986) heeft veel onderzoek gedaan naar seksuele relaties bij de Maya's en daarover een boek geschreven genaamd *The Spirit and the Flesh: Sexual Diversity in American Indian Culture*. Verslagen van de eerste Spaanse ontdekkingsreizigers, zoals Bernal Díaz del Castillo, beschrijven beelden die ze in groten getale tegenkwamen waarbij mannen werden afgebeeld die elkaar aan het sodomiseren waren. Monnik Juan de Torquemada schreef in 1615 over een Maya-god die mannen aanspoorde om seks met elkaar te hebben en schreef daarnaast over hoe families aan hun zonen (jonge mannen), jongens gaven die als echtgenoot dienden totdat de man een vrouw had gevonden.

Deze homoseksuele relaties zouden volgens Williams vandaag de dag nog plaatsvinden bij de afstammelingen van de Maya's, waarbij het overgrote deel van de mannen homoseksuele ervaringen heeft, meestal in de leeftijd van 15-30 jaar. Carter Wilson (1996), die onderzoek deed naar aids-verspreiding in Yucatán, sprak met mensen in die gebieden die bevestigden dat jongens vaak een vriend hebben met wie ze seks hebben voor ze trouwen. Dit deden ze omdat families vaak beschermend zijn naar de vrouwen en hun maagdelijkheid. Wie bij een homopaar de rol van de vrouw aanneemt is niet van belang. In 1988 begon Karla Beatriz Uribe Martínez (United States Bureau of Citizenship and Immigration Services, 2000) met een onderzoek waarbij ze honderd Maya's vragen stelde (helpt man en helpt vrouw met leeftijden tussen de 14 en 45 jaar). De opvallendste resultaten waren dat bijna driekwart van de vrouwen het afkeurde en daarmee meer afkeurend waren dan mannen, die bijna allemaal op zijn

minst onverschillig waren over homoseks. De gemiddelde schatting was dat 20% tot 40% van de mannen voor zijn 20ste levensjaar seksuele ervaringen heeft gehad met iemand van hetzelfde geslacht.

Naast de Azteken en de Maya's zijn ook de Zapoteken belangrijk voor dit onderzoek. Alhoewel de Zapoteken minder bekend zijn bij het grote publiek, hebben zij wel een interessante kijk op seksualiteit.

Zapoteken

De Zapoteken behoorden tot een volk dat zich in de vruchtbare zuidelijke hooglanden had gevestigd van Mexico, in de vallei van Oaxaca (Cartwright, 2013), zoals aangegeven in figuur 1. Het Zapoteekse rijk is ontstaan uit kleine boerengemeenschappen en is rond het jaar 500 voor Christus langzaam gaan uitgroeien tot een geavanceerde samenleving die, net als de Maya's en de Azteken, ver waren in architectuur, kunst en wiskunde.

De cultuur van de Zapoteken draaide veel minder om oorlog, dit had als gevolg dat ze een andere kijk hadden op mannelijkheid. Waar de Azteken mannelijkheid en krijgsmanschap hoog in het vaandel hadden staan was dit bij de vredelievendere Zapoteken minder het geval. Hun houding naar homoseksualiteit kan vergeleken worden met die van de Maya's en ook hier was het gebruikelijk dat jonge mannen voor hun huwelijk seks hadden met andere mannen.

Opvallend is de positie van de vrouw, die min of meer gelijk is aan die van de man. Dit wordt ook beschreven in *Sexuality and genders in Zapotec Oaxaca* door Lynn Stephen (2002). Zo kunnen vrouwen ook hogere posities in de maatschappij bekleden. Toch zit er vandaag de dag nog veel verschil in seksualiteit en wordt er van vrouwen verwacht dat ze maagd blijven, terwijl mannen worden aangemoedigd om te experimenteren voor het huwelijk. Vaak zijn ouders ook nog zeer beschermend over hun dochter en laten zij haar, als ze in de puberteit komt, niet meer alleen over straat lopen. Ook het ritueel van het laten zien van het bebloede beddengoed na de huwelijksnacht gebeurt nog. Deze laatste rituelen zijn hoogstwaarschijnlijk van de Spanjaarden overgenomen die het weer van de Arabieren hadden.

De Zapoteken staan ook bekend om de Muxes. In hetzelfde artikel van Lynn Stephen (2002) wordt de Muxe-man beschreven. Zo wordt er met Muxe verwezen naar een niet-homoseksuele man en wordt het gezien als een aparte sekse die gebaseerd is op

kenmerken van het geslacht. Men neemt waar dat ze het fysieke uiterlijk hebben van een man, maar dat de verfijndheid, het werk en de sociale vaardigheden van de andere mannen verschilt. Zo kunnen ze kenmerken bezitten van vrouwen, of zowel die van mannen als van vrouwen. Als een Muxe-man er voor kiest een seksuele relatie te beginnen met een man, wordt geen van beiden per se gezien als homoseksueel. Mannen die in zo'n relatie zitten worden Mayate genoemd. De vrouwelijke tegenhanger van de Muxe staat bekend als Nguiu (Weems, 2011). In de postkoloniale tijd kregen de Muxes meer respect dan de Nguius, maar het groeiende bewustzijn van de LHBT, het besef dat Muxes deel uitmaken van de wereldwijde LHBT-scene en de verplaatsing van de op mannen gerichte onderzoeken naar ook vrouwelijke volksgewoontes, heeft positieve aandacht teweeg gebracht voor de Nguiu-vrouwen.

In een artikel dat gepubliceerd is in het jaar 1995, legt antropoloog Beverly Chiñas (Murray, 1995) uit dat men in de Zapoteekse cultuur van mening is dat de geaardheid aangeboren is. Het kiezen van een geslacht of seksuele oriëntatie is voor hen net zo absurd als het kiezen van je huidskleur, het is niet mogelijk. De meeste mensen zien hun eigen sekse als iets dat God hen heeft gegeven, er zijn maar weinig Muxe mannen die geslachtsoperaties willen. Over het algemeen lijdt men dus niet aan genderdysphorie omdat transfobie¹ een zeldzaam verschijnsel is in hun cultuur. Doorgaans wordt men door iedereen geaccepteerd en wordt hun geslacht weergegeven door middel van hun kleding.

¹ De angst voor transseksualiteit en transgenders.

Figuur 1: leefgebied van de Zapoteken (Gauvin, 2011: 232).

1.2.2 Koloniaal Mexico

In 1519 landde de Spaanse expeditieleider Hernán Cortés in Yucatán. Daar kwam hij eerst in aanraking met de Maya's. Dit verliep in het begin vrij vreedzaam en handelsverdragen werden afgesloten. Naarmate de expeditie meer landinwaarts ging, waren er meerdere schermutselingen met inheemse stammen. Onderweg leerde Cortés over de Azteken, de machtigste beschaving van Mexico. De Spanjaarden kwamen op 8 november 1519 aan bij de Azteekse hoofdstad Tenochtitlán en werden ontvangen door de heerser Moctezuma. Al snel kwam er echter oorlog en na een paar jaar strijd wisten de Spanjaarden en hun indiaanse bondgenoten Tenochtitlan in te nemen en de Azteken te verslaan op 13 augustus 1521 (Ardren, z.d.). Tenochtitlan werd afgebroken en herbouwd als Mexico-Stad, de huidige hoofdstad van Mexico.

Het nieuw veroverde land werd omgedoopt tot Nieuw-Spanje met Hernán Cortés als gouverneur en al snel begon men met het bekeren van de lokale bevolking tot het christendom. Onder de inheemse stammen waren verschillende opvattingen over seksualiteit. Homoseksualiteit en crossdressing waren bij sommige stammen heel gewoon, maar voor de katholieke Spanjaarden was dit gedrag onacceptabel. Sodomie werd gezien als een grote zonde of 'el pecado y crimen contra natura', wat een zonde en

misdaad tegen de natuur in betekent, maar ook 'la lacra' of 'de pest'. Sodomieten werden in latere jaren dan ook vervolgd in zowel Spanje als in de koloniën (Garza Carvajal, 2000). De eerste rechtszaken tegen sodomieten begonnen in 1561 en gingen nog door tot 1699 waarna het Habsburgse rijk zijn controle over Mexico verloor. In eerste instantie werd de vervolging geleid door de lokale bisschoppen en werd sodomie bestraft met boetes of, in het ergste geval, met zweepslagen. De Spaanse koning Filips II opende in 1569 het eerste officiële inquisitietribunaal in Mexico-Stad, die als voornaamst taak het bestrijden van homoseksualiteit had. De straffen werden hierna ook veel zwaarder en veel mensen eindigden op de brandstapel vanwege hun geaardheid.

In het jaar 2000 is er ook onderzoek gedaan door F. Garza Carvajal naar de vervolging van de sodomieten. Dit staat beschreven in *Percepties van Mannelijkheid in Andalusië en Mexico 1561-1699*. In deze studie werd onderzoek gedaan naar rechtbankverslagen van onder andere Mexico. Hieruit worden ook rechtszaken beschreven van tussen 1657 en 1658 waarbij 125 'verwijfde' mannen werden veroordeeld die zich als vrouw kleedden. Hierbij gaat het waarschijnlijk om de zogenaamde Muxe. De Spaanse vervolging beperkte zich dus niet enkel tot homoseksuelen.

Onderzoek naar homoseksualiteit in koloniaal Amerika is een betrekkelijk nieuw onderwerp en werd pas in 1980 voor het eerst belicht. De eerste onderzoeken naar homoseksualiteit begonnen een decennium eerder in de Verenigde Staten, geïnspireerd door vrouwenstudies, studies naar Afro-Amerikanen en andere academische onderzoeken gebaseerd op identiteit (Branch, 2003).

In 1986 werd de eerste belangrijke studie gepubliceerd over homoseksualiteit in Mexico van Serge Gruzinski *Las cenizas del deseo* (Tortorici, 2012). Dit was een van de eerste onderzoeken waarbij archiefmateriaal gebruikt werd uit Sevilla's Archivo General de Indias, een archief dat opgericht werd in 1785 door de toenmalige Spaanse koning Karel III met als doel al het materiaal te verzamelen uit West-Indië, ofwel Latijns-Amerika (Archivo General de Indias, z.d.). De drie belangrijkste conclusies van het onderzoek waren dat er, ten eerste, gedurende de Spaanse kolonisatie van 1521 tot 1699 een netwerk bestond van homoseksuelen die contact met elkaar zochten. Ten tweede, dat men dit bleef doen ondanks harde onderdrukking en vervolging en tenslotte dat dit gedrag soms wel werd getolereerd zolang het in privésferen gebeurde.

Deze bevindingen staan in verhouding met de hypothese dat Mexico om te beginnen erg tolerant was ten opzichte van homoseksualiteit. Echter werd de tolerantie minder naarmate de Spanjaarden Mexico binnenvielen, de inheemse volkeren uitroelden en het katholieke geloof verspreidden. Ook door de introductie van het machismo en de inquisitie werd homoseksualiteit een groter taboe, waardoor alles in het geheim werd gedaan. Dit speelt nog steeds een belangrijke rol. In hoofdstuk drie wordt gekeken of deze hypothese daadwerkelijk stand houdt.

1.2.3 Onafhankelijk Mexico

In het jaar 1700, na de dood van de Spaanse koning Karel II, kwam er een eind aan het Habsburgse koningshuis en kwam het Franse huis van Bourbon aan de macht (Foster, 2007). Om het failliete Spanje te redden werden de Bourbonhervormingen ingevoerd om de economie, wetenschap en administratie te verbeteren. De Franse invloeden brachten ook de ideeën van verlichting mee en in de periode die volgde werd de inquisitie minder, maar zij bleef nog steeds aanwezig zowel in Spanje als in de Koloniën, al verschoof de aandacht wel van het Mexico tribunaal en werd er meer gefocust op het tegengaan van ideeën van verlichting en vrijmetselarij (Dollinger, 2002). Het verspreiden van de verlichting zorgde ervoor dat de bevolking van Mexico bewuster werd en begon na te denken over onafhankelijkheid (Knight, 2002). Dit leidde uiteindelijk tot de Mexicaanse onafhankelijkheidsoorlog in 1810 die eindigde in 1821 met als resultaat een onafhankelijk Mexico. De inquisitie werd hierna compleet opgegeven en er kwam een eind aan de vervolgingen en onderdrukking van homoseksuelen en transgenders. Al bleef de kerk nog wel veel invloed houden, vooral in de kleinere gemeenschappen.

De Franse bezetting van 1861-1867 zorgde ervoor dat het Franse rechtssysteem werd ingevoerd: de Code Napoleon en het Franse Wetboek van Strafrecht (Greenberg, 1988). Dit zorgde ervoor dat homoseksualiteit en sodomie niet langer als misdrijf werden bestraft, wat eerder nog wel het geval was, en was de onderdrukking en vervolging niet meer aanwezig. Dit betekende echter niet dat men vrij was te doen en laten wat men wilde. Het Wetboek van Strafrecht had namelijk ook een wet die aanvallen op de moraliteit en het fatsoen strafbaar stelde. Dit vage begrip kon door de politiek en

rechters ruim geïnterpreteerd worden en kon dus ook gebruikt worden om homoseksuelen te veroordelen.

Een heel bekend voorbeeld van het proberen te controleren van seksuele minderheden is 'het bal van de 41'. Dit gebeurde op 20 november 1901 en was een inval van de politie op een bal waarbij 42 mannen, verkleed als vrouw, werden gearresteerd (Mc Manus, 2013). Dit werd door de media weergegeven als een enorm schandaal en wordt gezien als een belangrijk punt, omdat Mexico hier voor het eerst echt bewust werd van de homoseksualiteit in het land. Van de 42 mensen die gearresteerd werden, werden er 41 veroordeeld en gedwongen tot het schoonvegen van de straten in hun jurken. Hierna werden de mensen die jurken hadden gedragen naar Yucatán gebracht waar ze het leger moesten helpen, de rest werd gevangengezet. De kunstenaar José Guadalupe Posada maakte het kunstwerk de '41 lagartijas' of de '41 hagedissen'. In figuur 2 is dit kunstwerk afgebeeld.

Figuur 2: Los 41 Lagartijas door José Guadalupe Posada (Berdecio, Appelbaum, 2012: 127)

De 42ste persoon, die niet veroordeeld werd, was de schoonzoon van de Mexicaanse president Don Porfirio Díaz (Ruiz, 2011). De term 42 of 'cuarenta y dos' is tegenwoordig nog een term voor een passieve homoseksueel, iemand die dus gepenetreerd wordt.

Begin van de 20ste eeuw begon Mexico-Stad snel te groeien en daarmee ook het aantal gaybars en badhuizen voor homoseksuelen. Er was weinig anti-homo publiciteit (Dynes, 2010). homoseksuelen hadden een betrekkelijk rustig leven, maar alles was nog voornamelijk in de privésfeer. Ook kregen in de jaren '40 de eerste clubs dansvergunningen.

In 1959 werden op bevel van de burgemeester Ernesto Uruchurtu alle gaybars en clubs in Mexico gesloten om de stad op te schonen en moralistischer te maken. Al is het aannemelijk dat veel gaybars underground verder gingen en dat de politie dat tegen afkoopsommen toeliet.

In 1971 werd de eerste LHBT-groep opgericht in Mexico, tevens een van de eerste in Latijns-Amerika, het Frente de Liberación Homosexual (Mogrovejo, 2000). Het ontslag van een werkgever van de winkel Sears in 1971 op basis van zijn seksuele geaardheid, hij was waarschijnlijk homoseksueel, werd de katalysator die enkele intellectuelen, artiesten en studenten, gebonden door de faculteit van filosofie en letteren aan de Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM), er toe zetten om te protesteren en uiteindelijk de groep op te richten.

In 1979 werd de eerste LHBT parade georganiseerd en steeds meer mensen begonnen uit te komen voor hun seksuele geaardheid. Ook publieke figuren.

Patria Jiménez heeft in het jaar 1997 als eerste homoseksueel een zetel bemachtigd in de kamer van afgevaardigden waar ze de sociaal democratische Partido de la Revolución Democrática vertegenwoordigt (West, 1997). Ook was zij een van de eerste belangrijke activisten en richtte in 1992 de lesbische organisatie “El clóset de sor Juana” op, genaamd naar Juana Inés de la Cruz, een non en Mexicaanse poëet die als voorloopster wordt gezien van het feminisme. De belangrijkste punten waar zij voor strede waren het strafbaar stellen van discriminatie van homoseksuelen, de mogelijkheid voor homostellen om kinderen te adopteren, het verbod op therapieën om iemands geaardheid te veranderen en hetzelfde recht op medische zorg wat betreft voortplanting als heteroseksuelen. Een recente mijlpaal is de eerste homoseksuele burgemeester, Benjamin Medrano, in het dorpje Fresnillo in 2013.

Vanaf het jaar 2000 begonnen er snel veranderingen te komen in de wetgeving. In 2003 werd er een antidiscriminatiewet doorgevoerd die ook voor seksuele minderheden geldt. Op 13 maart 2004 konden transgenders in Mexico-Stad hun naam en geslacht op hun geboortakte laten veranderen. In 2006 konden homostellen in Mexico stad hun partnerschap registeren en in december 2009 werd er een wet doorgevoerd die het mogelijk maakte voor homokoppels om te trouwen, leningen aan te vragen en om kinderen te adopteren. Vanaf 4 maart 2010 konden de eerste homostellen trouwen in Mexico-Stad.

Rafael de la Dehesa (2010) heeft een theorie gevormd over de verbeteringen van de situatie en acceptatie van homoseksuelen. Doordat er in Mexico geen kiesdrempel is, is er een mogelijkheid om kleine partijen op te richten. Dit was de ideale manier voor LHBT-activisten om mensen bewuster te maken van hun situatie en druk te zetten op grotere partijen. De la Dehesa stelt dat de samenwerking tussen LHBT-activisten, vrouwenorganisaties en inheemse bewegingen erg hebben geholpen bij de opkomst van de LHBT-rechten, aangezien beide bewegingen raakvlakken hebben met de LHBT-activisten. Zo hebben zowel de vrouwenorganisaties als de LHBT profijt gehad van de verbeterde seksuele rechten (zeggen over eigen lichaam en reproductie), en hebben de LHBT-activisten raakvlakken met de inheemse bewegingen door het feit dat ze beiden een minderheid vormen en strijden tegen discriminatie tegen diens identiteit.

De la Dehesa waarschuwt wel dat het bespreekbaar maken van seksualiteit publiekelijk ook kan leiden tot het koloniseren van burgers wanneer de seksuele concepten die worden besproken niet goed samengaan met de culturele opvattingen en gewoonten die landelijk gelden.

Kort gezegd ging de acceptatie van homoseksualiteit met pieken en dalen in de geschiedenis van Mexico. Eerst werden homoseksuelen en travestieten niet getolereerd door de Spaanse inquisitie. Na de onafhankelijkheid van Mexico kreeg de verlichting meer invloed op de samenleving en verdween de inquisitie, al was religie in kleinere gemeenschappen nog steeds belangrijk. Echter waren de wetten zo opgesteld, dat men zonder problemen homoseksuelen kon veroordelen. Aan het begin van de 20ste eeuw was er weinig anti-homobeleid, maar dit veranderde rond de jaren '50 wanneer de burgemeester opdroeg alle openbare plekken voor homoseksuelen te sluiten. Dit duurde niet lang, want een tiental jaar daarna kwamen alweer de eerste LHBT-groeperingen die pleitten voor betere rechten voor de LHBT-gemeenschap. Vanaf het jaar 2000 is dit inderdaad terug te zien in de plannen van de overheid van Mexico-Stad, aangezien er daadwerkelijk wetten werden ingevoerd die tegen discriminatie en voor het huwelijk tussen homoseksuelen stonden. Dit laat dus zien dat Mexico-Stad steeds toleranter wordt ten opzichte van seksuele minderheden.

Zoals in de inleiding al werd aangekaart, staan veel onder andere Latijns-Amerikaanse landen bekend om het machismo, zo ook Mexico. De vraag is alleen of het machismo ook daadwerkelijk invloed heeft op de acceptatie van homoseksualiteit. Dit wordt in de volgende paragraaf behandeld.

1.2.4 Invloed van machismo

Machismo is een term die oorspronkelijk uit Spanje komt, die inhoudt dat iemand zich bewust is van zijn mannelijkheid en trots is op zijn mannelijke eigenschappen, zoals kracht en moed. Het refereert ook naar het rolmodel van de man die de leider is en zijn familie voorziet en beschermt. Deze term is na de Spaanse verovering van Mexico overgenomen en ook een begrip geworden in de huidige mestizo-cultuur.

De invloed van het machismo op het gebied van acceptatie van homoseksualiteit en travestie is bestudeerd door Joseph Carrier en is beschreven in *De los otros: Intimacy and Homosexuality among Mexican Men* (1995). Machismo richt zich niet alleen op de dominante positie van de man in verhouding tot de vrouw, maar ook tussen mannen onderling. Mannen zullen zo steeds met elkaar wedijveren en duidelijk willen maken dat zij het meest mannelijk zijn en willen anderen in een 'vrouwelijke' positie schuiven. Dit heeft dan ook als gevolg dat er anders tegen homoseksualiteit wordt aangekeken. Waar in andere landen iemand wordt gediscrimineerd puur omdat hij of zij zich aangetrokken voelt tot iemand van hetzelfde geslacht, is er in de macho cultuur een verschil. Iemand die penetreert heeft namelijk nog steeds een mannelijke en dominante rol, terwijl degene die gepenetreerd wordt de passieve rol heeft en de positie van de vrouw aanneemt (Paz, 1961). De passieve homoseksueel wordt als lager gezien terwijl de dominante man niet eens als homoseksueel gezien wordt. Volgens Joseph Carrier (1995) is dit ook te zien aan het taalgebruik, termen als 'puto' en 'maricón' zijn synoniemen voor homoseksueel, maar worden alleen gebruikt om te refereren naar de passieve homo's. Voor de dominante man worden de termen 'mayate' en 'picador' gebruikt. Het idee van machismo zou ook een druk uitoefenen bij mannen om aan de verwachtingen van de maatschappij te voldoen. Dit kan leiden tot onzekerheid en zelfhaat die zich later zou kunnen ontplooiën in geweld, wanneer iemand zijn mannelijkheid niet wilt opgeven maar daarmee ook gedwongen is zijn seksualiteit te onderdrukken. Veel mannen zouden hun geaardheid ook verborgen houden voor de familie uit angst om verstoten te worden. In Mexico, waar de levensstandaard laag is naar westerse maatstaven en mensen vaak afhankelijk zijn van familie, is deze factor heel belangrijk. Deze verborgenheid heeft tot gevolg dat homoseksualiteit vaak in verband wordt gebracht met prostitutie en ziektes

wat een negatief beeld geeft, wat het nog minder aantrekkelijk maakt voor homoseksuelen om uit de kast te komen.

Een andere groep die de gevolgen van machismo ervaart zijn travestieten. Mannen die zich als vrouwen verkleden staan in de ogen van macho's automatisch laag in aanzien. Bij prostitués die travestiet zijn zoeken homoseksuelen vaak hun heil, maar omdat prostitutie illegaal is in Mexico maakt dat deze groep een gemakkelijk slachtoffer voor afpersing.

Machismo heeft minder effect op lesbiennes. Wanneer twee vrouwen samen zouden wonen zouden zij minder snel als een koppel worden gezien, maar meer als twee zwakkere vrouwen die steun bij elkaar zoeken omdat ze geen man kunnen vinden.

De cultuur die heerst, zorgt ervoor dat verandering in houding zeer langzaam gaat. De meeste invloeden van tolerantie komen dan ook van buitenaf. Mexico-Stad is in Mexico de meest tolerante plek wat betreft homoseksualiteit, dit komt mede door toerisme en internationaal verkeer. De jeugd van Mexico-Stad zou hierdoor steeds opener worden en de term gay steeds meer associëren met een moderne levensstijl (Lamas, 1999).

Volgens de theorie van Hector Carrillo (2002) heerst er in Mexico een zogenaamde 'don't ask, don't tell'-sfeer, waarbij de daad van homoseks zelf niet als erg wordt gezien, zolang het niet publiekelijk bekend wordt gemaakt. Iemand's reputatie wordt gevormd door hoe men zich in het openbaar gedraagt, men kijkt niet naar wat er achter gesloten deuren gebeurt. Zo zouden vrouwen die dominanter zijn in de slaapkamer ook geaccepteerd worden, zolang de buitenwereld er niets van af weet.

Hoofdstuk 2

Statistiek en context van Mexico en Mexico-stad

In dit hoofdstuk wordt de focus gelegd op Mexico en op Mexico-Stad, maar voordat dit gedaan wordt, wordt er eerst in paragraaf één gekeken naar de statistieken. Om een goed beeld te krijgen van hoe de emancipatie van seksuele minderheden zich ontwikkelt, zijn er gegevens verzameld die hieraan gerelateerd zijn. Aan de hand van deze gegevens kan er een uitspraak gedaan worden over de ontwikkelingen en kunnen er verbanden worden gelegd met gebeurtenissen in het verleden, zoals de impact van het doorvoeren van antidiscriminatiewetten.

In de volgende paragraaf zal de aandacht gericht worden op Mexico. Er wordt gekeken naar hoe de natie zich heeft gevormd en hoe het sociaal en economisch in elkaar zit. Daarna wordt er nog verder Mexico-Stad, de hoofdstad van Mexico, belicht. Deze paragraaf zal een goed beeld geven over hoe het land in elkaar zit en daarmee helpen de situatie van seksuele minderheden in Mexico-Stad te begrijpen.

2.1 Statistiek

De eerste ontwikkelingen in de rechten van seksuele minderheden dateren uit het jaar 1871, waarbij tijdens een korte Franse bezetting in Mexico een nieuw strafrechtelijk wetboek werd opgesteld wat grotendeels gebaseerd was op het Franse Wetboek van Strafrecht (Kirmse, 2012). Hierdoor was homoseksualiteit en sodomie niet langer meer strafbaar. De veranderingen kwamen echter pas in de 21ste eeuw in een stroomversnelling terecht toen in 2003 de antidiscriminatiewet werd aangenomen en in 2007 het trouwen met mensen van hetzelfde geslacht mogelijk werd in het federale district Coahuila en later in 2009 ook in Mexico-Stad. Maar ook andere gebeurtenissen, zoals de eerste homoparade en de eerste homobar zijn belangrijk. Om een goed beeld te krijgen zijn exacte cijfers ideaal, en verschillende statistieken zijn een belangrijk hulpmiddel om een beeld te scheppen. Om alles te kwantificeren zijn verscheidene cijfers en statistieken opgezocht die belangrijk zijn, zoals het aantal seksuele

minderheden, het percentage geweld en discriminatie tegen seksuele minderheden en de publieke opinie.

Deze punten zullen in de volgende paragrafen behandeld worden.

2.1.1 Geweld en discriminatie tegen seksuele minderheden

Discriminatie en geweld zijn een veelvoorkomend fenomeen bij de LHBT-gemeenschap. Uit verschillende onderzoeken is dan ook gebleken dat mensen uit die gemeenschap nog steeds veel tegenwerking vinden vanuit de maatschappij. In mei 2005 heeft het Consejo Nacional para Prevenir la Discriminación, een orgaan van de Mexicaanse overheid, een onderzoek naar buiten gebracht dat onder andere gaat over discriminatie van homoseksuelen. Daaruit zijn verschillende zaken gebleken. Zo staat 48,4% van de ondervraagden het niet toe dat homoseksuelen bij hen in huis wonen.

Het verdere onderzoek richt zich vanuit het perspectief van de homoseksuelen zelf. 94,7% van hen erkent het probleem van discriminatie die tegen hen wordt gebruikt, 71% van de ondervraagden vinden dit het ergste lijden waar een homoseksueel mee te kampen heeft. Twee derde van de homoseksuelen in Mexico voelt zich niet gerespecteerd en vindt dat zij niet dezelfde rechten krijgen die ze eigenlijk wel zouden moeten hebben. 43% zegt het afgelopen jaar slachtoffer te zijn geweest van discriminatie en 54,4% van de ondervraagden voelt zich verstoten door de maatschappij. Op de vraag wat voor behandeling homoseksuelen krijgen van de mensen in de maatschappij, geeft dan ook 51% van hen aan verstoten te zijn, 46% zegt dat mensen respectloos op hen reageren en 41% van de mensen erkent onbeleefd gedrag jegens hen als een veelvoorkomend probleem.

Naast de discriminatie thuis, is er ook veel discriminatie in het openbaar en op de werkvloer. Zo denkt 43% van de homoseksuelen dat men minder kansen heeft om te werken en assisteren op scholen, 72% denkt minder kansen te hebben op een baan als de andere sollicitant heteroseksueel is en 40% van de mensen is op het werk wel eens gediscrimineerd voor diens geaardheid. 75% van de homoseksuelen zegt minder te verdienen dan hun heteroseksuele collega's alhoewel ze hetzelfde werk doen. In het onderzoek werd ook gevraagd om een beoordeling te geven met behulp van een schaal van 1 tot 10, met één als minst discriminerend en tien als meest discriminerend over

discriminatie op verscheidene locaties. Het werk kreeg 7,6 punten op die schaal, de school een 7,5 en publieke ziekenhuizen en familie kregen beiden 6,6 punten.

In de familie ondervond 44,1% dat het thuisfront hen probeerde te verplichten om hun seksuele voorkeur los te laten, bij 43,5% wilde men dat diegene zijn of haar seksuele voorkeur zou verbergen. 35,3% merkte dat hun heteroseksuele broers en/of zussen werden bevoordeeld en 27,6% ondervond dat men minder vrijheid kreeg dan anderen binnen het huishouden. Voor 28,8% is het niet toegestaan keuzes mede te delen aan de rest van de familie en zelfs bij 10,9% van de gevallen mag de homoseksuele persoon niet studeren vanwege zijn of haar geaardheid.

In het onderzoek werd ook de vraag voorgelegd wie de grootste vijand is van de homoseksuelen. Met stip bovenaan, met maar liefst 57,8%, staat de maatschappij, 23% vindt dat niet-homoseksuele personen hun grootste vijand zijn. 7,5% nomineert de overheid en de rest van de ondervraagden verdeelt het antwoord over de homoseksuelen zelf (5,3%), iets anders (2,7%), iedereen (2,1%) of niemand (1,6%).

Tot slot werd de vraag gesteld of men nou dacht dat de discriminatie steeg, gelijk bleef of daalde. 35,6% ondervond een stijging, 33% meende dat de discriminatie gelijk bleef en 31,4% vond dat de discriminatie daalde. De meningen zijn hier dus goed over verdeeld (Consejo Nacional para Prevenir la Discriminación, 2005).

Om een beter beeld te krijgen over hoe erg geweld tegen seksuele minderheden is, is er gezocht naar cijfers. Eind 20ste eeuw zijn er veel rapporten verschenen waaruit blijkt dat er een toename is van homofobisch gerelateerd geweld. Het gaat hier voornamelijk om moordzaken. Volgens deze rapporten zou Mexico als land op de tweede plek staan op de ranglijst van meeste anti-homo moorden in Latijns-Amerika, na Brazilië.

Tabel 2: Cijfers van een aantal van die rapporten van la Comisión Nacional de los Derechos Humanos, México (2010)

Periode	Rapport en Organisatie	Aantal moorden
1995-2006	Anual Report on Homophobic Hate Crimes, Letra S organization, 2006	420
1995-2000	Crime Report citizen Commission Against Homophobic Hate-Crimes, 2000	213
1995-2008	Homophobic Hate-Crime Report for Mexico, 2010	628

De Letra S organisatie is een organisatie opgericht om bewustzijn te creëren over seksueel gerelateerde misstanden in de samenleving. In het rapport dat deze organisatie heeft geschreven staat dat het geschatte aantal moorden waarschijnlijk drie keer zo hoog ligt omdat voor elke aangifte, twee moorden niet worden aangegeven (Immigration and Refugee Board of Canada, 2008). Dit komt doordat de familie zich er bijvoorbeeld voor schaamt.

Verdere twijfels over deze cijfers komen door de toegepaste methodologie, zo zou de Citizen Commission Against Homophobic Hate-Crimes al hun gegevens baseren op artikelen uit de krant La Prensa, worden de bronnen niet gecheckt en zijn een boel van de zaken onduidelijk. Er is dus niet bekend of ze wel echt homoseksueel zouden zijn noch of de moord wel uit homofobie is gepleegd (United States Bureau of Citizenship and Immigration Services, 2000).

Zowel de immigratiedienst van de Verenigde Staten als de immigratiedienst van Canada houdt zich bezig met cijfers over homoseksualiteit en andere leden van de LHBT-gemeenschap, omdat er veel immigranten zijn die naar de Verenigde Staten en Canada te gaan op zoek naar meer vrijheid op het gebied van seksuele voorkeur (Baumle, 2009).

De Comisión Nacional de los Derechos Humanos (2010) heeft naar aanleiding van alle rapporten een onderzoek gedaan waarbij de gegevens van meerdere instanties werden onderzocht. De zaken die behandeld werden varieerden van geweld, misbruik van autoriteit tot het weigeren van diensten. Opvallend was dat 12,9% van de zaken om vrouwen gingen en 84,3% om mannen, de rest was onbekend. Dit laat zien dat de discriminatie naar mannen toe veel groter is dan naar vrouwen. De meeste mensen zaten in de leeftijdscategorie van 15 tot 34 jarigen. Hoewel de meeste gevallen zich buiten

Mexico-Stad afspeelden, was het Federale District wel de staat met de meeste gerapporteerde gevallen (Zúñiga Ortega, 2012). Ook blijkt dat de plek waar discriminatie het meeste plaatsvindt op straat is, gevolgd door detentiecenters (door politie), thuis en, als laatste, op de werkvloer.

Volgens criminoloog Rafael Ruíz (Corrales, 2010) laten de statistieken geen opvallend hoger aantal moorden zien met homofobie als achtergrond. In de periode van 1995 tot 1997 zouden er in Mexico-Stad 3257 moorden zijn gepleegd waarvan er 57 om homoseksualiteit gingen. Dit is 1,75 procent van alle moordzaken.

Een uitgebreid onderzoek, *Sexual Behavior, Sexual Attraction, and Sexual Identity in the United States: Data from 2006-2008* (Chandra, 2011), toonde aan dat het percentage mannen dat homoseksueel is tussen de 2% en de 4% ligt en bij vrouwen tussen de 1% en 2%. Al lijkt het percentage voor Latino's en Latina's lager te liggen wanneer er naar de gegevens wordt gekeken. Het is dus aannemelijk dat dit in Mexico ook lager kan liggen. Niet gerapporteerde zaken van homoseksuelen meegeteld (geschat 3 keer zoveel) zou dan een percentage van 5% hebben.

Kort samengevat is het duidelijk dat discriminatie een grote rol speelt. Bijna 95% van de homoseksuelen geeft aan met discriminatie te maken te hebben en 70% geeft aan dit als het grootste lijden te ervaren. De helft van de homoseksuelen voelt zich minder en heeft het idee dat ze minder rechten hebben dan heteroseksuelen. Ook thuis kan meer dan 40% van de mensen niet zichzelf zijn, omdat de familie hun geaardheid niet zou accepteren.

Opvallend is dat volgens het onderzoek van de Consejo Nacional para Prevenir la Discriminación de meeste mensen zich op het werk meer gediscrimineerd voelen dan thuis terwijl het onderzoek van Comisión Nacional de los Derechos Humanos laat zien dat de misdrijven op basis van discriminatie juist vaker thuis plaatsvinden dan op de werkplaats, al worden de meeste misdaden op straat begaan.

Wanneer een voorspelling gedaan zou worden op basis van de bovenstaande gegevens lijkt het erop dat discriminatie erger zou worden. Een derde van de homoseksuelen gaf in 2005 al aan dit te denken, wanneer gekeken wordt naar de moordcijfers lijken er tussen 2006 en 2008 meer moorden te zijn gepleegd. Door het aftrekken van de verschillende gegevens komt men op 213 moorden tussen 1995 en 2000, 207 moorden tussen 2000 en 2006 en 208 moorden in de periode van 2006 tot 2008. Hoewel de methodes die zijn gebruikt door de verschillende onderzoeken niet

bekend zijn, is een stijging van 250% tot 300% wel erg opvallend. Een stijging van discriminatie is dus zeer aannemelijk.

Dit schijnt niet alleen in Mexico te gebeuren, ook Nederland heeft te maken met discriminatie. Binnen Europa staat Nederland het meest positief tegenover homoseksualiteit, op de voet gevolgd door Zweden en Denemarken, maar hoewel de negativiteit rondom homoseksualiteit in Nederland is verminderd (15% van de Nederlanders stonden negatief tegenover homoseksuelen in 2006, tegenover 10% in 2010) is er door de komst van niet-westerse immigranten meer discriminatie, aangezien homoseksualiteit in bijvoorbeeld Turkije en Marokko, minder wordt geaccepteerd. Binnen sommige bevolkingsgroepen in Nederland stijgt de discriminatie aannemelijk, al stellen de autochtonen zich over het algemeen positief op tegenover homoseksualiteit (Keuzenkamp, 2011).

2.1.2 Publieke opinie

De publieke opinie wat betreft acceptatie van homoseksualiteit verschilt per land en hangt af van verscheidene factoren. Zo is het aantal aanhangers van een religie erg belangrijk, net als de leeftijd en het geslacht van een individu. De verschillen in tolerantieniveau over de gehele wereld zijn erg groot.

Er wordt bevonden dat in landen waarin religie minder centraal staat, er meer tolerantie is jegens homoseksuelen, vaak zijn dit ook de rijkere landen. In arme, religieuze landen geloven er weinig mensen dat homoseksuelen geaccepteerd moeten worden, alhoewel hier een paar uitzonderingen op zijn zoals in Rusland en China, waar men niet religieus is, maar de tolerantie alsnog laag is en in Brazilië, waar het aantal religieuzen hoog is alsmede het tolerantieniveau.

In verscheidene landen is leeftijd ook een factor, met als resultaat dat jongeren vaak toleranter zijn dan ouderen. In Mexico staat men in de leeftijdscategorie 18 tot 29 jaar positiever tegenover homoseksualiteit dan de mensen die tot de leeftijdscategorie 30 tot 49 jarigen behoren of die van 50 jaar en ouder. Tussen deze laatste twee categorieën zit geen significant verschil.

Hoewel er vaak geen verschil is tussen het percentage mannen en het percentage vrouwen dat voor homoacceptatie is, is het in gevallen dat er wel een aanmerkelijk verschil is een duidelijk hoger tolerantieniveau van vrouwen.

Op de vraag 'zou de maatschappij homoseksualiteit moeten accepteren' antwoordt 30% van de Mexicanen met nee, 61% vindt dat homoseksualiteit inderdaad geaccepteerd moet worden. Mexico staat hierdoor op de derde plek in Latijns-Amerika wat betreft homoacceptatie. Op de eerste plaats staat Argentinië, waar 74% van de bevolking van mening is dat homoseksualiteit geaccepteerd moet worden en slechts 21% hier tegen is, gevolgd door Chili waar 68% voor homotolerantie is en 24% tegen. De Verenigde Staten staan net onder Mexico, met 60% voor en 33% tegen (Pew Research, 2013).

Nu de situatie van Mexico op wereldniveau is geschetst, wordt de focus verlegd op Mexico-Stad. In 2010 is er een nationaal onderzoek gedaan naar discriminatie in Mexico door het Consejo Nacional para prevenir la Discriminación. Hierin wordt onder andere de situatie van homoseksuelen in Mexico-Stad vergeleken met de rest van Mexico.

Uit het onderzoek blijkt dat bijna 24% van de inwoners van de hoofdstad vindt dat seksuele voorkeur geen afstand creëert tussen mensen. Rond de 38% is het hier niet mee eens, de rest heeft geen mening of vindt dat de afstand die gecreëerd wordt tussen mensen gering is. In dit geval staat de grensstad met de Verenigde Staten, Ciudad Juarez, het meest positief tegenover homoseksualiteit aangezien maar twee op de tien ondervraagden vindt dat homoseksualiteit voor een grote afstandelijkheid zorgt tussen mensen.

Op de stelling 'het adopteren van kinderen moet voor mannelijke homoseksuele paren mogelijk worden' reageerde 67% van de ondervraagden in Mexico-Stad zeer negatief, slechts 22,7% was het er mee eens en de rest vindt dat het van de situatie afhangt. Of het koppel bestaat uit twee mannen of twee vrouwen maakt weinig verschil, aangezien adoptie bij een lesbisch koppel door 63% wordt afgekeurd en door 25% wordt goedgekeurd. Het verschil daartussen is niet significant. Adoptie is een heikel punt, want als men vraagt of de seksuele voorkeur van een persoon gerespecteerd moet worden, of dat men liever heeft dat de seksuele voorkeur verborgen wordt of er zelfs getracht moet worden de seksualiteit te veranderen, antwoordt bijna 80% van de ondervraagden dat de seksuele voorkeur gerespecteerd moet worden. Er is maar een

klein percentage dat van mening is dat iemand zijn geaardheid moet verbergen of moet veranderen (Consejo nacional para prevenir la discriminación, 2010).

Een ander onderzoek van Germán Lodola en Margarita Corral (2010) bestudeerde de acceptatie van het homohuwelijk in verschillende Latijns-Amerikaanse landen. Zij keken daarbij vooral naar de rol van religie, politieke idealen, educatie, welvaart, leeftijd en woonomgeving op individueel niveau, maar ook naar de welvaart en educatie op landelijk niveau. Voor het onderzoek werd een aantal mensen gevraagd hun standpunt uit te drukken op een schaal van 1 tot 10 op de zojuist genoemde gebieden, en werd daarnaast naar hun standpunt gevraagd ten opzichte van het homohuwelijk. Deze waarden werden vervolgens in een statistisch model verwerkt zodat de onderlinge relaties onderzocht konden worden.

Dit onderzoek liet zien dat op individueel niveau religieuze, conservatieve waarden en ouderdom een negatieve impact hebben op de acceptatie van het homohuwelijk, terwijl een hoger opleidingsniveau en een hoger inkomen een positieve impact hebben. Ook vrouwen en stedelingen zijn toleranter. Op landelijk niveau was ook duidelijk te zien dat landen met een hoger BNP per inwoner en een beter opleidingsniveau veel toleranter zijn. Wanneer een individu met een gegeven set sociaal en economische waarden verhuist naar een rijker land zou diegene toleranter worden. De beste manier voor beleidsmakers om meer tolerantie te krijgen in de maatschappij is om de leefomstandigheden van de burgers te verbeteren, dus economische groei en beter onderwijs.

Het lijkt erop dat Mexico(-Stad) toleranter aan het worden is. Het aantal homohuwelijken neemt gestaag toe en het is al in vijf van de 31 staten mogelijk voor homoseksuelen om te trouwen. Het aantal voorstanders voor het homohuwelijk lijkt ook toe te nemen. Volgens het onderzoek van Germán Lodola in 2010 was 38% voor het homohuwelijk en een enquête uit 2013 laat zien dat dit gestegen is naar 52%. In Mexico-Stad lag de tolerantie al hoger dan het gemiddelde in Mexico, met 50% voor het homohuwelijk in het jaar 2009. Ook het onderzoek van *Global divide on homosexuality* (Pew Research, 2013) laat een lichte stijging zien in de acceptatie van homoseksuelen in het algemeen. Wel neemt discriminatie toe en dan met name op het gebied van misdaden tegen seksuele minderheden.

Hoofdstuk 3

Antwoord op de gestelde onderzoeksvragen

Met behulp van de opgedane kennis en informatie, kan er nu gekeken worden naar welke factoren een invloed hebben op de maatschappelijke acceptatie in het huidige Mexico. De centrale vraagstelling van de thesis is: ‘Welke ontwikkelingen zijn er in verloop van tijd geweest vanaf de jaren ‘90 betreffende emancipatie van seksuele minderheden in Mexico-Stad op het gebied van overheidsbeleid en maatschappelijke acceptatie en welke factoren hadden hier een grote invloed op?’. Iedere factor wordt behandeld in een aparte paragraaf.

3.1 Inheemse bevolking

De vraag luidde of de inheemse bevolking in Mexico een grote invloed heeft gehad op de acceptatie van seksuele minderheden. Hierbij is gekeken naar drie belangrijke inheemse volkeren, namelijk de Azteken, Maya's en Zapoteken. Alle drie hadden ze een andere kijk op homoseksualiteit.

Bij de Azteken werd het in eerste instantie geaccepteerd doordat zij onder de invloed leefde van de Tolteken die over het algemeen positief tegenover homoseksualiteit stonden. Naarmate de Azteken zich afzonderden van de Tolteken en het volk zelf aan macht toenam, veranderde ook hun kijk op homoseksualiteit en werd het zelfs bestraft. Dit bleek echter niet altijd even effectief, aangezien het gebied te uitgebreid was en de administratie niet ontwikkeld genoeg was om alles in de gaten te houden.

De Maya's stonden positief tegenover homoseksualiteit, ze waren erg beschermend tegenover de vrouwen, wat resulteerde in het feit dat mannen hun seksuele ervaring opdeden bij andere mannen. Volgens Walter Williams (1986) zouden deze relaties vandaag de dag nog steeds plaatsvinden.

De Zapoteken hebben een heel eigen kijk op seksualiteit. Zo ondersteunen zij de Muxes, mannen met vrouwelijke karakteristieken die als een apart geslacht worden gezien. Dus als een Muxe-man een seksuele relatie heeft met een andere man, wordt dit niet als een homoseksuele relatie gezien.

Om te kijken of de inheemse stammen invloed hebben gehad op de hedendaagse kijk op homoseksualiteit is het ten eerste van belang om de stammen te lokaliseren. In figuur 3 is een deel van de kaart van Mexico te zien, met drie aanwijspunten in het blauw. De meest linkse op de kaart geeft Mexico-Stad aan, waar de Azteken zich bevonden. Het middelste aanwijspunt geeft Oaxaca weer, waar de Zapoteken hebben geleefd en het meest rechtse punt bevindt zich in het voormalige gebied van de Maya's

Figuur 3: kaart van Mexico (INEGI, 2014)

In geheel Mexico is het homohuwelijk toegestaan, maar dat betekent niet dat huwelijken ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Dat wil zeggen dat er in sommige staten geen huwelijken worden uitgevoerd, waardoor mensen naar bijvoorbeeld het Federale District reizen om te trouwen en dan terugkeren naar hun eigen staat waar ze ook de status 'getrouwd' krijgen (Espinosa, 2010). Dit heeft te maken met het feit dat een paar staten tegen het homohuwelijk waren. Dit waren Baja California Norte, Guanajuato, Jalisco, Morelos, Sonora en Tlaxcala, aangegeven op de kaart in figuur 4 (Bustillos, 2011).

Figuur 4: kaart van Mexico (Bron: INEGI, 2014)

De overige staten hadden er geen moeite mee. Wat opvalt, is dat de staten die zich tegen de wet voor het homohuwelijk keerden, zich bijna allemaal bevinden in het voormalige gebied van de Azteken, waar homoseksualiteit toentertijd als iets slechts werd gezien. Hoewel het Federale District ook in dat gebied ligt, is het logisch dat homoseksualiteit daar wel meer wordt geaccepteerd, aangezien er veel migratie is en dit gebied meer in aanraking komt met internationale invloeden.

Verder schreef Walter Williams (1986) dat de homoseksuele relaties van de Maya's vandaag de dag nog plaatsvinden in hun voormalige gebied. Aangezien de staten geen bezwaren tekenden tegen het homohuwelijk en het huwelijk er is toegestaan, is er een goede mogelijkheid dat de inheemse cultuur een positieve invloed heeft gehad op de emancipatie van homoseksualiteit.

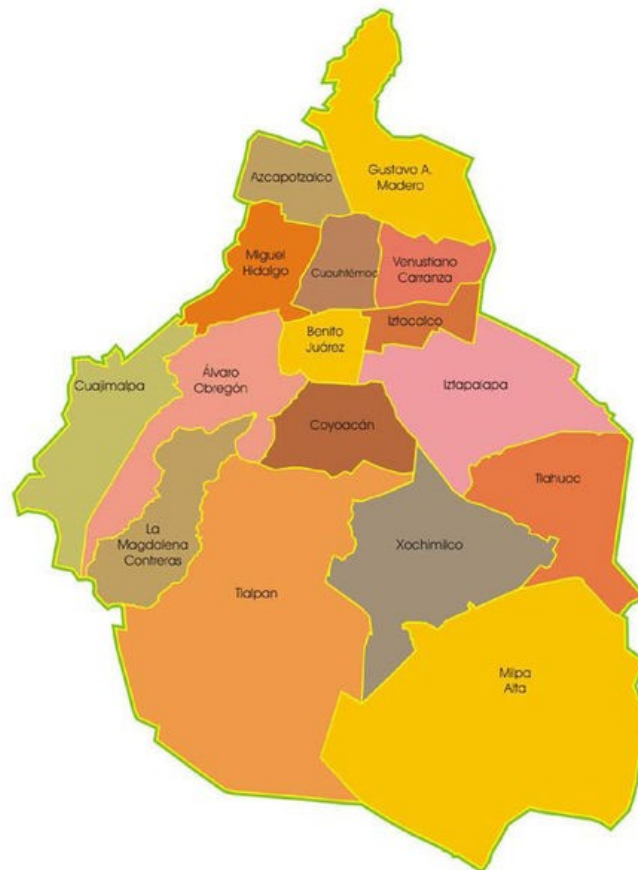
3.2 Invloed van cultuur en religie

Twee andere factoren die een belangrijke invloed hebben op de acceptatie van seksuele minderheden zijn cultuur en religie. De Mexicaanse cultuur is, zoals gezien, beïnvloed door zowel de Spanjaarden als door de inheemse culturen. Het overgrote deel van de bevolking van Mexico-Stad bestaat uit mestizos (ofwel mensen die half inheems zijn), ongeveer 60%, 19% bestaat uit mensen van inheemse afkomst. Vaak zijn dit mensen die naar de stad zijn vertrokken in de hoop op meer welvaart (World Population Statistics, 2013).

De belangrijkste religie is het rooms-katholicisme, waarbij het percentage katholieken in de hoofdstad iets hoger ligt dan in de andere steden. Het landelijk gemiddelde ligt hierbij op 82,7% volgens een onderzoek uit 2013 (Index Mundi, 2013). In 2011 was het landelijke percentage echter nog 95% (Pew Research, 2011).

In Mexico-Stad is op het moment 90,4% van de inwoners katholiek. Het meest gelovige district is dat van Milpa Alta, met 93% katholieken, het minst gelovige district is Miguel Hidalgo, met 88,1% katholieken. In figuur 5 is een schematisch politieke kaart te zien van Mexico-Stad waarin men de verschillende districten kan terugvinden. Verder hebben 460.000 personen, ongeveer 5,9% van de bevolking, een ander geloof dan het rooms-katholicisme. Naast andere christelijke stromingen worden ook niet-christelijke stromingen uitgeoefend zoals oosterse religies, new age etc. Het percentage niet-religieuzen heeft een variatie van drie procentpunten tussen het district met het laagste aantal niet-religieuzen, namelijk Cuajimalpa, waar het 1,7 procentpunt is, en het district met de meeste niet-religieuzen: Benito Juárez, waar 4,9 procentpunten gemeten zijn (Instituto Nacional de Estadística, Geografía e Informática, 2005).

De meeste gayclubs bevinden zich in de districten Benito Juárez en Cuauhtémoc. Vele reisbrochures raden deze plekken dan ook aan als men de gay scene van Mexico-Stad wil ontdekken. De 'Zona Rosa' of 'Roze Buurt' is het centrum van de LHBT-uitgaansgelegenheden en bevindt zich in het eerstgenoemde district. Opvallend is dat Benito Juárez, waar het centrum van de gay scene zich bevindt, ook het district is met de meest niet-religieuze mensen. Hoewel er een relatie tussen deze twee factoren kan zijn, zijn de verschillen tussen alle districten echter zo klein, dat hier geen conclusie uit kan worden getrokken.

Figuur 5: Districten van Mexico-Stad

Bron: <http://www.zonu.com/America-del-Norte/Mexico/Ciudad-de-Mexico-DF/Politicos.html>

Naast cultuur bestaat ook de mogelijkheid dat religie een belangrijke invloed uitoefent op de acceptatie van homoseksualiteit, echter verliest de kerk elke dag meer dan duizend leden, Roberto Blancarte, professor aan de Universidad Nacional Autónoma de México en expert op gebied van religie, geeft aan dat het moeilijk is een reden aan te wijzen waarom mensen de kerk verlaten, omdat veel mensen hun eigen redenen hebben. Ze zijn bijvoorbeeld hun geloof verloren of vertrekken vanwege de schandalen in de kerk, daarnaast merkt hij op:

“as long as the church continues with its boring liturgies, as long as its representatives remain unconnected to people’s needs and keep slamming the use of contraceptives and condoms and saying that sex education is bad, more and more people will leave.”
(Rodríguez Marin, 2011)

Het is aannemelijk dat in Mexico-Stad de kerk ook in een snel tempo leden verliest mede doordat mensen bewuster worden van hun seksualiteit en niet meer geloven in een

verbod op anticonceptiemiddelen of homoseksualiteit. De kerk en politiek zijn in Mexico sinds het jaar 1917 gescheiden doordat de nieuwe grondwet het verbood dat kerk en politiek zich zouden mengen, daarnaast stond er ook in dat partijen gebaseerd op religie niet waren toegestaan. De politiek heeft zich dus logischerwijs lange tijd niet beziggehouden met het beschermen van de christelijke moraal (Rodríguez Marin, 2011).

In paragraaf 2.1.3 over publieke opinie is al naar voren gebracht dat volgens een onderzoek van Germán Lodola en Magarita Corral (2010) religie een negatieve impact heeft op de acceptatie van homoseksualiteit. Specifieker gezegd: hoe belangrijker religie voor iemand is en hoe vaker diegene naar religieuze bijeenkomsten gaat, hoe groter de kans is dat diegene tegen het homohuwelijk is. Dit geldt vooral voor Evangelische aanhangers, verder staan agnosten en atheïsten over het algemeen positief tegenover het homohuwelijk. Echter is ook gebleken dat het aantal strenggelovigen sterk afneemt in Mexico-Stad, wat ervoor zorgt dat er andere factoren zijn die een grotere rol spelen op het gebied van maatschappelijke acceptatie dan religie.

Culturele waarden, bijvoorbeeld, kunnen ook een rol spelen. Een van de meest opvallende aspecten aanwezig in de Mexicaanse cultuur is die van het machismo, het bewustzijn van je mannelijkheid en trots zijn op mannelijke eigenschappen. Hierbij worden mannen als het dominante geslacht gezien, met als gevolg dat er wordt neergekeken op mannen die vrouwelijke eigenschappen tonen, bijvoorbeeld mannen die zich vrouwelijk kleden maar ook mannen die tijdens de seks de rol van de vrouw aannemen. Er wordt dus erg neergekeken op de man die tijdens de seks gepenetreerd wordt, terwijl de man die penetreert als dominant wordt gezien. De dominante man is volgens sommigen dan ook geen homoseksueel. Tegen lesbiennes is er dan weer veel minder discriminatie. Dit omdat ze al als zwak geslacht worden gezien en het normaal wordt gevonden als ze steun bij elkaar zoeken. Wanneer gekeken wordt naar de statistieken zien we ook dat het bij geweldsmisdrijven in 84% van de gevallen om mannelijke slachtoffers gaat (Comisión Nacional de los Derechos Humanos México, 2010).

Familie is een ander aspect dat erg belangrijk is voor Mexicanen, daar zij vaak lang thuis blijven wonen, echter is dit ook om economische redenen, omdat veel Mexicanen zich geen huisvesting kunnen veroorloven. In hoofdstuk twee is een onderzoek van het Consejo Nacional para Prevenir la Discriminación uit 2005 al behandeld waarin homoseksuelen naar hun ervaringen thuis werden gevraagd. Van alle

ondervraagden zei 44% dat hun familie hun probeerde te verplichten hun geaardheid te veranderen en 43,5% moet hun geaardheid verbergen voor de buitenwereld. Ruim een derde vond dat hun heteroseksuele broers en zussen werden bevoordeeld, 10% zou zelfs niet mogen studeren vanwege hun seksuele voorkeur. Homoseksuelen zullen hun geaardheid dus sneller verbergen uit angst voor de reactie van de familie, zeker als zij zich geen eigen plek kunnen veroorloven.

Kortom kan gezegd worden dat culturele waarden, zoals machismo en het belang van familie, een grotere impact hebben op de maatschappelijke acceptatie van seksuele minderheden dan de factor religie.

3.3 Geweld en discriminatie

Zoals gezien in hoofdstuk één heeft Mexico veel hoogte- en dieptepunten gehad op het gebied van maatschappelijke acceptatie van seksuele minderheden. De dieptepunten kwamen door verschillende factoren, onder andere door de Azteekse invloeden en door de komst van de inquisitie en het machismo uit Spanje. Toch hebben de afgelopen tien jaar veel betekend op het gebied van acceptatie en overheidsbeleid in Mexico-Stad en andere grote, toeristische steden. Volgens Andrew Reding (2003) is de invloed van het machismo verminderd in Mexico door aangesloten te zijn bij de NAFTA en heeft het contact met de culturen van de Verenigde Staten en Canada ook een steentje bijgedragen aan de acceptatie van homoseksualiteit. Zo zou het organiseren van supportgroepen, stedenplanning met daarbij speciale plekken voor seksuele minderheden en het hebben van gay bars en ontmoetingsplekken typische indicaties zijn dat Mexico de Amerikaanse cultuur heeft overgenomen. In kleinere steden en dorpen blijft het echter lastig voor homoseksuelen om uit de kast te komen, aangezien daar nog steeds het machismo heerst doordat het minder contact heeft met het internationale verkeer.

Naast meer maatschappelijke openheid heeft de overheid ook invloed uitgeoefend op tolerantie. Zo stemde de Mexicaanse Kamer van afgevaardigden in het jaar 1998 voor de herformulering van Artikel 201 van het Wetboek van Strafrecht van het Federale District waarin staat dat voor eenzelfde vergrijp, namelijk corruptie, homoseksuelen zwaarder bestraft moeten worden dan heteroseksuelen. Heteroseksuelen zouden eerst een straf van drie tot acht jaar cel en een boete ter hoogte

van 50 tot 200 dagen van je inkomen tegen zich kunnen krijgen, terwijl bij homoseksuelen een straf van vijf tot tien jaar in de gevangenis en een boete ter hoogte van 100 tot 400 dagen van het inkomen boven het hoofd hangen. Dit is echter veranderd waardoor de wet voor ieder individu hetzelfde is en er geen onderscheid meer wordt gemaakt tussen mensen. Ook dit zou volgens Reding (2003) komen door contact met het buitenland, waar men al wetten had tegen discriminatie, bijvoorbeeld Canada of verscheidene staten van de Verenigde Staten.

Deze wetswijziging gold maar in ongeveer de helft van de Mexicaanse staten. In april 2003 kwam daarentegen een centrale wet die discriminatie wilde elimineren, namelijk de 'Ley federal para prevenir y eliminar la discriminación', waarin staat dat er geen onderscheid, buitensluiting of beperkingen mogen gelden op basis van seksuele voorkeur (Callejón, 2012).

El Consejo Nacional para Prevenir la Discriminación houdt zich bezig met het onderzoeken van discriminatie, het onderwijzen van mensen en het formuleren van een politiek beleid om discriminatie verder tegen te gaan.

Nog voortbordurend op de code Napoléon, vindt de staat nog steeds dat seksuele geaardheid geen zaak is voor de overheid, waardoor in grote steden van Mexico politiek activisme, zoals protesten en homoparades, worden toegestaan. In twee van de drie grootste politieke partijen van Mexico, namelijk de PRD en de PRI, is het voor een homoseksueel persoon mogelijk te participeren. In 1997 kreeg Patria Jiménez, zoals gezegd in hoofdstuk één, als eerste openlijke lesbienne een zetel in de Kamer van afgevaardigden.

In het jaar 1999 kwam er nog een besluit door dat discriminatie gebaseerd op seksuele oriëntatie verbod in Mexico stad. Het besluit was een aanvulling en aanpassing op het Artikel 281 van het Wetboek van Strafrecht van het Federale District en was de eerste van zijn soort in Mexico. Het besluit hield in dat een persoon die haat zaait, iemand weigert te helpen met een publieke dienst of een individu buitensluit, een gevangenisstraf van drie tot vijf jaar riskeert, 25 tot 100 dagen gemeentewerk en een fikse boete. Bij ambtenaren die zich aan deze feiten schuldig maken wordt de straf met 50% verhoogd waarnaast zij ook hun baan kwijtraken. Echter moet er ook aan gedacht worden dat er vaak een verschil is tussen de wet en de uitvoering daarvan in Mexico. Hoewel de wetten in Mexico-Stad onvermoeibaar worden nageleefd, is dit anders in andere steden waar deze wet is doorgelopen.

Door al deze wetswijzigingen en politici die openlijk uit de kast komen zou gedacht kunnen worden dat homoseksualiteit met de tijd meer en meer geaccepteerd zou worden. Echter bleek in hoofdstuk twee uit onderzoek dat ongeveer 35% van de ondervraagden het gevoel had dat discriminatie steeg in Mexico-Stad, al moet in achtung worden genomen dat dit gaat om een gevoel en niet over feitelijke bronnen. Het zou dus kunnen zijn dat discriminatie daadwerkelijk is afgenomen door de komst van deze wetten, maar dat het gevoel van onveiligheid nog steeds even groot is of groter. Uit een onderzoek over het aantal moorden in Mexico gebaseerd op homoseksualiteit bleek dat discriminatie en geweld een stijgende lijn hadden, zoals ook te zien is in hoofdstuk twee. Echter was dit onderzoek gericht op geheel Mexico en niet specifiek op Mexico-Stad. Dit komt overeen met wat Andrew Reding (2003) beweert in zijn onderzoek, dat Mexico-Stad wel goed de wetten opvolgt en naleeft, maar dat er in andere steden en op het platteland toch meer geslotenheid heerst tegenover seksuele minderheden en dat daar meer corruptie heerst, waardoor ook de politie homoseksualiteit afstraft (Callejón, 2012: 30), zoals het geval was in 2001 in Monterrey, waarin de politie een bar binnenviel en 32 lesbiennes teisterde en arresteerde. Meerdere van dit soort incidenten zijn bekend. Zo kwam in augustus 2001 naar buiten dat travestieten uit Tijuana mishandeld werden door de gemeentelijke politie. In oktober 2002 kwam er een amendement door in Baja California Norte waarin staat dat mannen die gekleed gaan als vrouwen en zich begeven op openbare plekken een gevangenisstraf en boetes riskeren (Reding, 2003).

Conclusie

Na gebruik te hebben gemaakt van de statistieken kan er antwoord geven worden op de centrale vraag over de ontwikkelingen die er in de loop van tijd geweest zijn vanaf de jaren '90 betreffende de emancipatie van seksuele minderheden in Mexico-Stad en welke factoren daarbij een grote invloed hadden in maatschappelijk en politiek opzicht. De onderzochte factoren in dit onderzoek zijn geschiedenis, cultuur, religie, geweld en discriminatie. Volgens de hypothese is er een toename van tolerantie tegenover seksuele minderheden. Deze toename wordt veroorzaakt door verschillende factoren. Zo heeft het internationale verkeer en het contact met andere landen ervoor gezorgd dat er veranderingen kwamen in de wetgeving over seksuele minderheden wat deze minderheden ten goede kwam. Daarnaast zijn geloof en cultuur belangrijke factoren. Aangezien de katholieke kerk minder invloed uitoefent, zal de tolerantie toenemen, ook de positie van de familie tegenover homoseksualiteit verandert waardoor acceptatie gemakkelijker wordt. Verder is er vermindering van geweld en discriminatie en staat de maatschappij met haar publieke opinie positief tegenover seksuele minderheden inzake als homohuwelijken, wat ook weer komt door de globalisering, aangezien men door middel van media andere invalshoeken kan zien en overnemen. Factoren uit het verleden hebben ook een invloed op het heden, aangezien inheemse culturen positief stonden tegenover homoseksualiteit. Dit kan men in de huidige maatschappij terugzien, bijvoorbeeld doordat er in bepaalde gebieden overeenkomend met de inheemse culturen een aparte kijk is op homoseksualiteit en travestie. Echter heeft een andere factor uit het verleden, namelijk de komst van de Spanjaarden met daarmee de katholieke kerk en Inquisitie, dit effect verminderd, waardoor de inheemse culturen op de achtergrond geraakt zijn. Dit kan worden gezien aan het aantal gelovigen op het voormalig grondgebied van de inheemse culturen. Daarbij kan worden opgemerkt dat de R.K. kerk veel invloed had, anders zouden oude culturen en geloven hebben voortbestaan in plaats van het katholieke geloof.

De hypothese die voor het onderzoek tot stand kwam klopt voor een deel, maar is deels ook anders dan verwacht. Dat kan aangetoond worden door middel van het beantwoorden van de deelvragen, of zoals hier genoemd, factoren.

Anders dan verwacht oefenen de inheemse culturen veel invloed uit op de homo- en lesbische scene van het huidige Mexico. Het is waar dat met de komst van de Spanjaarden hele civilisaties ten onder gingen en met de Inquisitie en religie de tolerantie minder werd, toch bestaan er vandaag de dag nog Muxes en blijkt de gedachtegang van de huidige nazaten van de Maya's nagenoeg hetzelfde te zijn als bij hun voorgangers, wat Walter Williams beschrijft in zijn boek *The Spirit and the Flesh: Sexual Diversity in American Indian Culture* (1986). Carter Wilson (1996) bevestigde dit door zijn onderzoek naar aids-verspreiding in Yucatán, waaruit bleek dat veel jonge mannen een vriend hadden voor het huwelijk. Dit houdt in dat de invloed vooral van kracht is op voormalig inheemse gebieden. De bevolking buiten deze gebieden krijgt niets van deze invloeden mee, aangezien deze van het begin af aan al een andere cultuur heeft meegekregen, namelijk de Spaanse. Wel heeft er veel immigratie plaatsgevonden van deze gebieden naar de grote steden, waaronder Mexico-Stad in de hoop een beter leven op te kunnen bouwen met meer welvaart. De cultuur uit die inheemse gebieden wordt dan dus meegenomen naar de steden, wat dus ook weer een invloed heeft kunnen hebben op deze groep mensen, waardoor gezegd kan worden dat de inheemse cultuur wel degelijk van belang was voor de acceptatie van seksuele minderheden in Mexico-Stad.

Zoals gezegd is religie naast de Inquisitie een bepalende factor geweest voor de verslechtering van tolerantie. Er moet echter een onderscheid gemaakt worden tussen het heden en het verleden. Waar vroeger de katholieke kerk een zeer belangrijke status had, kan nu geconcludeerd worden dat de kerk veel volgelingen verliest, zeker in de grote steden. De kerk heeft officieel geen macht in de politiek door de scheiding van kerk en staat. De enige invloed die de kerk uitoefent is dus op conservatieve individuen die regelmatig de kerk bezoeken en religieuze ceremonies van de kerk bijwonen, maar zoals gezien neemt het aantal religieuzen af en is religie zelf dus lang niet zo van belang voor de maatschappelijke acceptatie als gedacht.

Wat politiek betreft hebben internationale invloeden veel belang gehad op het instellen van wetten en regels in Mexico. Door lid te zijn van de NAFTA en in contact te komen met culturen waar homoseksualiteit meer wordt geaccepteerd (Canada,

verscheidene staten van de VS), is de drempel lager geworden voor de overheid van Mexico-Stad om ook eenzelfde soort wet aan te nemen. Ook internationale organisaties zoals Amnesty International en de AIDS Healthcare Foundation hebben invloed gehad op seksuele emancipatie, aangezien er met samenwerking tussen deze en andere groepen en de overheid van Mexico-Stad een wetsvoorstel kon worden doorgevoerd die uiteindelijk leidde tot de legalisatie van het homohuwelijk. Echter moet men hier ook onderscheid maken tussen de grote steden en het platteland. Waar in Mexico-Stad goed wordt gecontroleerd op naleving van de antidiscriminatie wetten, komt het in andere gebieden regelmatig voor dat de politie mensen arresteert en mishandelt op basis van seksuele geaardheid (Lamas, 1999).

Een andere factor die van groot belang is gebleken is de familie, die meer invloed heeft gekregen dan de religie. Aangezien jongeren bij familie inwonen en het voor hen vaak lastig is om elders een onderkomen te vinden en te kunnen bekostigen, zijn zij genoodzaakt zich anders voor te doen bij familie uit angst voor verstoting. Zolang die angst in de familie blijft zitten is het moeilijker zich geaccepteerd te voelen, waardoor het gevoel van discriminatie en onvrede groter wordt. Er zou dus gezegd kunnen worden dat de invloed van de familie gelijk loopt met de economische ontwikkelingen. Meer welvaart betekent immers minder afhankelijkheid van de familie, waardoor een individu eerder uit de kast durft te komen, of als dit niet het geval is, thuis een ander leven kan leiden dan op familiebezoeken en dus meer zichzelf kan zijn. Met minder welvaart is die keuze er niet, omdat jongeren zich het niet kunnen veroorloven op straat gezet te worden.

Wat voor problemen heeft gezorgd in het onderzoek is het gebrek aan betrouwbare cijfers, omdat er bij veel mensen nog een groot taboe heerst, waardoor niet alle uitkomsten even betrouwbaar zijn. Zo wordt een groot deel van de moorden om homoseksuele redenen niet gemeld, maar hoeft een homoseksueel die is vermoord ook niet om te zijn gekomen door zijn homoseksualiteit. Een drugsmoord met een homoseksueel slachtoffer zal vaak worden meegenomen in de cijfers over homoseksuele moorden, maar hoort hier dus eigenlijk niet thuis. Ook zullen veel mensen prefereren zich op de achtergrond te houden in plaats van op de voorgrond te stappen door hun mening te verkondigen die niet altijd wordt geaccepteerd, zeker nu men heeft gezien dat familie een grote impact heeft op de seksuele minderheden.

Verder hebben onderzoeken over seksuele minderheden ook vaak te maken met gevoelskwesties. Dat een persoon zich meer gediscrimineerd voelt dan dertig jaar geleden, betekent niet dat discriminatie daadwerkelijk is gestegen in vergelijking met dertig jaar geleden. Het is lastig goede conclusies te trekken uit ideeën en gevoelens die ook nog wetenschappelijk moeten zijn.

Het onderzoek had een stuk uitgebreider kunnen zijn als er meer informatie beschikbaar was over situaties in verschillende districten, zodat er meer gekeken kon worden naar sociaal-demografische aspecten. Zo zou er bijvoorbeeld gekeken kunnen worden naar de mate van discriminatie in armere wijken in vergelijking met rijkere wijken of zouden er vergelijkingen kunnen worden gemaakt tussen districten met meer inheemse inwoners tegenover districten met minder inheemsen.

Literatuurlijst

ARCHIVO GENERAL DE INDIAS (z.d.). *Historia del Archivo General de Indias*.

<<http://www.mecd.gob.es/cultura-mecd/areas-cultura/archivos/mc/agi/presentacion/historia.html>>

ARDREN, T. (z.d.) *The Aztecs and Tenochtitlan on the Eve of Conquest*.

<<http://www.kislakfoundation.org/pdf/VE01Arden.pdf>>

BAUMLE, A. K. (2009). 'Border identities: Intersections of ethnicity and sexual orientation in the U.S.-Mexico borderland', *Social Science Research*, N°39, pp. 231-235.

BERDECIO, R.; APPELBAUM, S. (2012). *Posada's Popular Mexican Prints*. Chelmsford: Courier Dover Publications, p. 127.

BRANCH, M. A. (2003). 'Back in the Fold', *Yale Alumni Magazine*. New Haven: Yale Alumni Publications, Inc

BUSTILLOS, J. (2011). 'Derechos Humanos y Protección Constitucional. Breve Estudio sobre el Matrimonio entre Personas del Mismo Sexo en México', *Instituto de Investigaciones Jurídicas*, N°132, pp. 1017-1045.

CALLEJÓN, C. (2012). *Orientation sexuelle et identité de genre à travers le monde*. Parijs : Institut de Relations Internationales et Stratégiques (IRIS).

CARRIER, J. (1995). *De los otros: Intimacy and Homosexuality Among Mexican Men*. New York: Columbia University Press.

CARRILLO, H. (2002). *The Night is Young: Sexuality in Mexico in the Time of AIDS*. Chicago: University of Chicago Press.

CARTWRIGHT, M. (2013). *Zapotec Civilization*.

<http://www.ancient.eu.com/Zapotec_Civilization/>

CHANDRA, A. (2011). 'Sexual Behavior, Sexual Attraction, and Sexual Identity in the United States: Data From the 2006-2008 National Survey of Family Growth', *National Health Statistic Reports*, N°36, pp. 46-66.

COMITÉ POUR LA RÉFORME DE LA JURISPRUDENCE CRIMINELLE (1791). *Code Pénal. Première partie – Des condamnations*.
<[http://ledroitcriminel.free.fr/la legislation criminelle/anciens textes/code penal 25 09 1791.htm](http://ledroitcriminel.free.fr/la_legislation_criminelle/anciens_textes/code_penal_25_09_1791.htm)>

COMISIÓN NACIONAL DE LOS DERECHOS HUMANOS MÉXICO (2010). *Special Report by the National Human Rights Commission (CNDH) on Homophobia-related Human Rights Violations and Crimes*. Mexico D.F.: Comisión Nacional de los Derechos Humanos, México.

CONSEJO NACIONAL PARA PREVENIR LA DISCRIMINACIÓN (2005). *Secretaría de Desarrollo Social. Primera encuesta nacional sobre discriminación en México*. México D.F.: Consejo Nacional para Prevenir la Discriminación/Secretaría de Desarrollo Social.

CONSEJO NACIONAL PARA PREVENIR LA DISCRIMINACIÓN (2010). *Encuesta Nacional sobre Discriminación en México: Resultados sobre diversidad sexual*. Mexico D.F.: Corporación Mexicana de Impresión S. A. de C. V.

CORRALES J.; PECHENY, M. (2010). *The politics of sexuality in Latin-America: a reader on lesbian, gay, bisexual, and transgender rights*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.

DEHESA, R. DE LA (2010). *Queering the Public Sphere in Mexico and Brazil: Sexual Rights Movements in Emerging Democracies*. Durham: Duke University Press.

DOLLINGER, K. R. (2002). *In the shadow of the Mexican Inquisition: Theological discourse in the writings of Luis de Carvajal and in Sor Juana's crisis de un Sermón*. Columbus: The Ohio State University, pp. 25-31.

DYNES, W. R.; JOHANSSON W.; PERCY, W. A. ; DONALDSON, S. (2010) Garland. *Encyclopedia of Homosexuality*.
<http://www.ebook3000.com/-Encyclopedia-of-Homosexuality--by-Wayne-R--Dynes--Warren-Johansson--William-A--Percy--Stephen-Donaldson_41604.html>

ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA (2013). *Aztec*.

<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/46981/Aztec>>

ESPINOSA DE LOS MONTEROS RODRÍGUEZ, A. (2010). 'El matrimonio homosexual en México', *Revista Jurídica de la Región de Murcia*, N°44, pp. 1-23.

FOSTER, L. V. (2007). *A brief history of Central America*. New York: Facts on File Inc.

GARZA CARVAJAL, F. (2000). *VIR. Perceptions of Manliness in Andalucía and Mexico 1561-1699*. Amsterdam: University of Amsterdam, pp. 303-306.

GAUVIN, M. (2011). *Acceptation ou tolérance du troisième genre a Juchitán ? Étude Féministe des transformations sociales produites par l'émergence d'actrices-sujets Muxes-femmes*. Montréal : Université du Québec à Montréal.

GREENBERG, D. F. (1988). *The construction of homosexuality*. Chicago: University of Chicago Press.

HEKMA, G. (2004). *Sexual Citizenship*.

<http://www.glbtc.com/social-sciences/sexual_citizenship.html>

IMMIGRATION AND REFUGEE BOARD OF CANADA (2008). *Responses to Information Requests (RIRs)*. Immigration and Refugee Board of Canada.

<http://www.justice.gov/eoir/vll/country/canada_coi/mexico/MEX102816.E.pdf>

INDEX MUNDI (2013). *Mexico Demographics Profile 2013*.

<http://www.indexmundi.com/mexico/demographics_profile.html>

INEGI (2014). *Mapa Digital de México*. <<http://gaia.inegi.org.mx/mdm6/>>

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA, GEOGRAFÍA E INFORMÁTICA (2005), *La diversidad religiosa en México*. Aguascalientes: Instituto Nacional de Estadística, Geografía e Informática.

KEUZENKAMP, S. (2011). *Acceptatie van homoseksualiteit in Nederland 2011: Internationale vergelijking, ontwikkelingen en actuele situatie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

KIRMSE, S. B. (2012). *One Law For All? Western Models and Local Practices in (Post-) Imperial Contexts*. Frankfurt: Deutsche Nationalbibliothek, pp. 9-38.

KNIGHT A. (2002). *Mexico: The Colonial Era*. New York: Cambridge University Press.

LAMAS, M. (1999). Escenas de un Campo de Batalla: La Política Sexual en México, *La Jornada*, <<http://www.jornada.unam.mx/1999/01/07/ls-texto1.html>>

LODOLA, G.; CORRAL, M. (2010). *Support for Same-Sex Marriage in Latin America*. Universidad Torcuato Di Tella; University of Pittsburgh.
<<http://vanderbilt.edu/lapop/insights/I0844.enrevised.pdf>>

MC MANUS, F. (2013). *Homosexuality, Homophobia, and Biomedical Sciences in Twentieth Century Mexico*. México D.F.: UNAM.

MOGROVEJO, N. (2000). *Un amor que se atrevió a decir su nombre: la lucha de las lesbianas y su relación con los movimientos homosexual y feminista en América Latina*. Mexico D.F.: CDAH.

MURRAY, S. O. (1995). *Latin American Male Homosexualities*. Albuquerque: University of New Mexico Press.

NESVIG, M. (2001). *The Complicated Terrain of Latin American Homosexuality*. Durham: Duke University Press.

PARAMETRIA (2013). *Mexicanos divididos sobre los derechos de los homosexuales*.
<http://www.parametria.com.mx/carta_parametrica.php?cp=4599#.Uo6TSt_e7zM.twitter>

PAZ, O. (1950). *El laberinto de la Soledad*. Mexico D.F.: Fondo de Cultura Económica.

PEW RESEARCH (2011). *Global Christianity – A Report on the Size and Distribution of the World's Christian Population*.
<http://www.pewforum.org/2011/12/19/global-christianity-exec/#_ftnref5>

PEW RESEARCH (2013). *The Global Divide on Homosexuality: Greater Acceptance in More Secular and Affluent Countries*.
<<http://www.pewglobal.org/2013/06/04/the-global-divide-on-homosexuality/>>

[politieke kaart van Mexico D.F.] z.d.

<<http://www.zonu.com/America-del-Norte/Mexico/Ciudad-de-Mexico-DF/Politicos.html>>

REDING, A. (2003). *Sexual Orientation and Human Rights in the Americas*. New York: New School University.

RICHARD C. TEXLAR (1999). *Sex and the Conquest*. New York: Cornell University Press.

RODRIGUEZ MARIN, J. (2011). More than 1,000 Mexicans Leave Catholic Church Daily, Expert says. *Latin American Herald Tribune*. [4 april 2011]

<<http://www.laht.com/article.asp?ArticleId=390745&CategoryId=14091>>

RUIZ, J. (2011). *A New Factor in American Destiny: Visions of Porfirio Díaz and the Politics of "Logical Paternalism"*. Santa Cruz: University of California.

STEPHEN, L. (2002). *Sexualities and Genders in Zapotec Oaxaca*. Oregon: Latin American Perspectives. <<https://www.uky.edu/~tmute2/mexico/Mex%20PDFs/stephan-gender-zapotec.pdf>>

THOMPSON, J. E. S. (1970). *Maya History and Religion*. Norman: University of Oklahoma Press.

TORTORICI, Z. (2012). 'Against Nature: Sodomy and Homosexuality in Colonial Latin America', *History Compass*, New Jersey: Blackwell Publishing Ltd., pp. 161-178.

UNITED STATES BUREAU OF CITIZENSHIP AND IMMIGRATION SERVICES (2000). *Treatment of Homosexuals in Mexico*. <<http://www.refworld.org/docid/3ae6a63e0.html>>

VUMC (2014). *Wat is genderdysforie?* [online]

<<http://www.vumc.nl/afdelingen/zorgcentrum-voor-gender/Genderdysforie/>>

WEEMS, M. (2011). *Muxe and Nguuu*.

<<http://www.qualiafolk.com/2011/12/08/muxe-and-nguiu/>>

WEST, D. J. en GREEN, R. (1997). *Sociolegal control of homosexuality: a multi-nation comparison*. New York: Plenum Press.

WILLIAMS, W. L. (1986). *The Spirit and the Flesh: Sexual Diversity in American Indian Culture*. Boston: Beacon Press.

WILSON, C. (1996). *Hidden in the Blood: A Personal Investigation of AIDS in the Yucatán*. New York: Columbia University Press.

WHITEHEAD, NEIL; WHITEHEAD, BRIAR (1999). *My Genes Made Me Do It! - Homosexuality and the scientific evidence*. <<http://www.mygenes.co.nz/PDFs/Ch6.pdf>>

WORLD DIRECTORY OF MINORITIES AND INDIGENOUS PEOPLES (2005). *Indigenous Peoples*. <<http://www.minorityrights.org/4456/mexico/indigenous-peoples.html>>

WORLD POPULATION STATISTICS (2013). *Mexico City Population 2013*. <<http://www.worldpopulationstatistics.com/mexico-city-population-2013/>>

ZÚÑIGA ORTEGA, A.V. (2012). '¿Qué hacer en México con la familia homoparental?', *Revista Legislativa de Estudios Sociales y de Opinión Pública* . Vol. V, N°9, pp. 239-254.